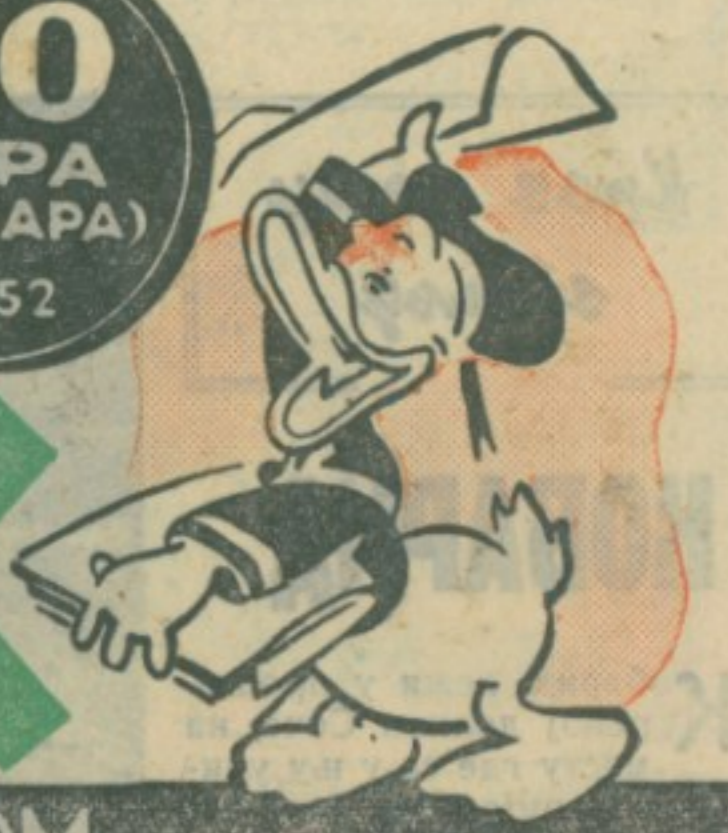

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII

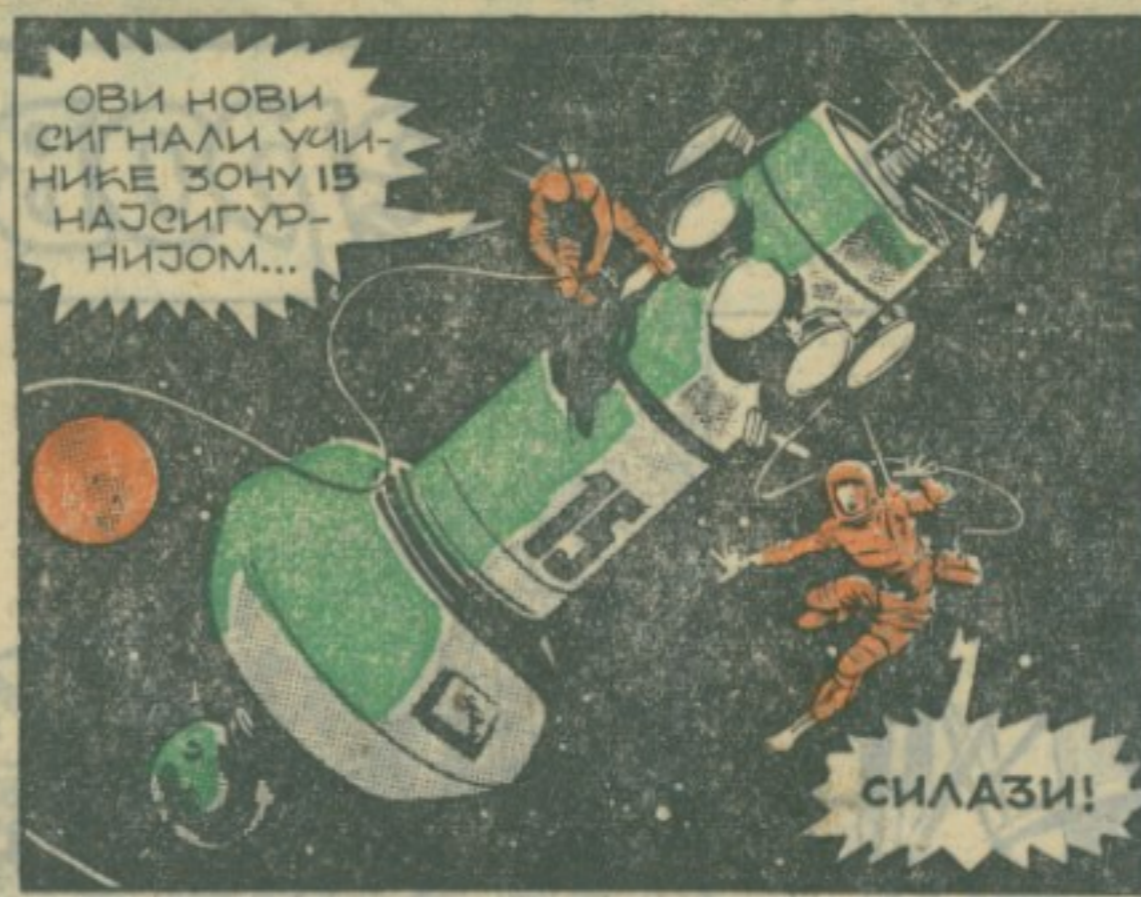
БРОЈ 763

13. август 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:
ПИСЦИ КАО САРАДНИЦИ
НЕПОРАЖЕНА ЖЕНСКА ВРИГАДА
ПОСЕТА ЂАВОЉЕМ ОСТРВУ
ДА ЛИ СУ ПСИ ПАМЕТНИ?
ДОГОДИЛО СЕ...
УМЕСТО РИВЕ УЛОВИО ЗЛАТО
КРОЗ ОЛУЈУ
ВИШЕ НЕЗНАЛИЦЕ
ЧАРОВЊАК ИЗ ОЗА
ЂУДИ ТРОПСКИХ РИВИЦА
ШАХ
АНЕГДОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА

КРОЗ ВЕКОБЕ

СУМЕРЦИ И ПИВО

За проналажење пива нису заслужни стари Германи, како се обично мисли, већ Сумерци. Овај старовековни народ са Блиског истока није открио само пиво већ и клинасто писмо. Захваљујући том писму на старим каменним споменицима може се прочитати да су у земљи Сумераца државним великодостојницима сваког дана делили пиво,

и то према њиховом рангу — од једног литра па навише.

НАПОЛЕОНОВИ ПЕНЗИОНЕРИ

Наполеон је имао обичај да за извесне заслуге додељује наследне пензије које су прелазиле на синове, унуке и праунуке. Сви каснији монархистички а и републикански режими нису се мешали у ове његове одлуке а како ни до данас нису изумрле све породице његових „наследних пензионера“, француска благајна и данас исплаћује те пензије. На њих данас имају право још потомци два срчана војника који су се истакли у бици код Славкова. Разне новчане реформе знатно су смањиле стварну вредност пензија: оне и данас износе 5,71 франка, колико и у Наполеоново време.

ВАЖАН РАЗЛОГ

Некада је било уобичајено да се виљушке стављају на сто зупци-

ма окренутим навише. Године 1725. енглески краљ Џорџ I је за време једног ручка бесно ударио руком по столу и убо се на виљушку. Отада се зупци виљушке окрећу према столу.

Кроз нашу
земљу

КОБАРИД

Кобарид лежи у проширеној долини Соче, на месту где се у њу улива река Идрија. Ово лепо село има надморску висину од 235 м и врло пријатну климу; са севера се осећа утицај околних алпских планина, а са југа поднебље Јадрана. Због веома погодног географског положаја у близини Кобарида је постојало још пренсторијско насеље — на брду Св. Антона, удаљеном од села десетак минута хода, одакле се пружа леп поглед на долину Соче и сам Кобарид. У време Римљана била је ту њи хова станица „Ad Silanos“.

Кобарид има мање од 800 становника, али у њему борава велики број наших и страних туриста. Ту се врло радо заустављају спортисти риболовци, као и планинари, који одлазе на даље туре — на Кри (2245 м) и Кобаришки стол (1668 м), до којих треба пешачити 7 односно 5 часова. За госте се организују и излети аутобусима до Нове Горице (56 км) и Копра (163 км), па чак и до Опатије (190 км). Али, становници села не живе само од туризма. У селу постоји фабрика игала, циглана и предузеће за справљање сирева.

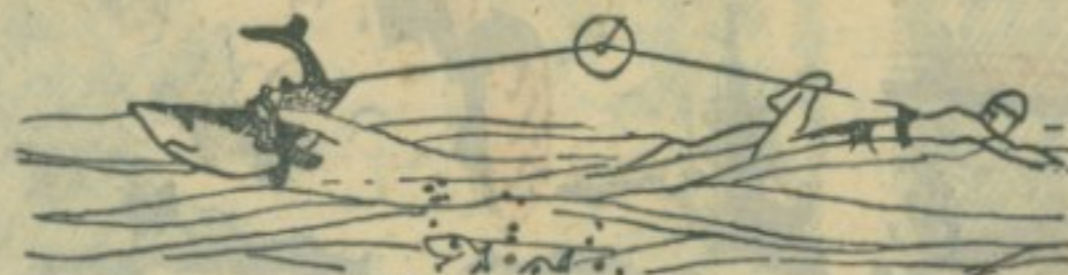
Кобарид је удаљен од железничке станице Мост на Соци 24 км. Стална аутобуска линија између станице и села олакшава долазак туриста у Кобарид. Многи долазе колима и аутобусима са севера — преко превоја на Вршичу и кроз долину горњег тока Соце — Тренту.

СЛУЧАЈ У БАЗЕНУ

Једном су истраживачи извршили занимљив опит. За јак канап помоћу којег се обично лове крупне рибе, привезали су човека. То није био никакав Херкул. Средњег раста, просечне тежине али одличан пливач. Пустили су га да од ивице базена отплива за читаву дужину канапа, а зетим је један спортиста почео да вуче канап према себи. Пливач се одупирао.

Више од једног часа трајао је овај необичан двобој. „Пецарош“, коме се чинило да вуче из воде не човека већ велику рибу, потпуно је посустао и није успео да свој „плен“ довуче до ивице базена. Нарочитим, веома прецизним апаратом који је био спојен са канапом, измерена је снага којом се пливач одупирао „риболовцу“. Та

ко је утврђено да је снага одупирања пливача износила 300 килограма на сваки килограм његове тежине.

А то је готово двоструко више но што износи снага одупирања велике ајкуле.

УКРАДЕНА НАЈДУЖА РЕЧ

Недавно је на улазу у једно мало место у енглеској покрајини Гал нестала табла на којој је било написано име овог градића. Крађу су свакако извршили туристи, љубитељи реткости Јер, име записано на табли састоји се тачно од 55 слова. Та реч је ве-

роватно светски рекордер по дужини и гласи: Lianfairpavilgivingigoggerishvirndrovillntisilloggosh. На старом келтском језику то значи: црква Свете Марије у долини белих лешника недалеко од брзака и цркве Тизион код црвене пећине.

АНЕГДОТЕ

ИСТО ТО, САМО МАЛО ДРУКЧИЈЕ

Кад су једном приликом упитали познатог француског филмског глумца Жан Пол Белмонда да ли је прошао кроз Конзерваторијум (мисли се на Позоришну академију), он је одговорио:

— Не, ја сам прошао поред њега.

КАД ЈЕ НЕКО ЉУБОМОРАН

На Корзици има људи који воле да раде као и оних који то воле мање. Таква је био и Тино који је отишао на рад у једну фабрику на северу из које је после недељу дана био отпуштен.

— Због чега су те отпустили? — упита га један друг.

— Одмах ћу ти објаснити. Ти си чуо за пословође: е то су они људи који ништа не раде, који се шетају по радионицама и који надгледају како други раде...

— Чуо сам, али не видим какве то има везе са твојим отпуштањем?

— Како да нема. Мој пословођа је био љубоморан на мене јер су у радионици сви били убеђени да сам ја пословођа.

ЈЕДНОСТАВНО

Једном је неки млад спортиста запитао чувеног финског маратонског тркача Пава Нурмија шта треба радити да би се извојевала победа у маратону.

— Ништа нарочито — одговорио му је Нурми. — Треба само трчати брже од осталих.

ЊЕМУ ЈЕ СВЕЈЕДНО

Једном је Крилову, познатом руском баснописцу, сопственик куће у којој је становао поднео на потпис стамбени уговор. Поред осталог у њему је било превижено да је Иван Крилов дужан да строго пази на ватру. Ако би се — не дао бог — његовом немарношћу запалила кућа он би морао да плати њену пуну вредност: 70.000 рубаља.

Крилов је потписао уговор и одштетној суми додао још две нуле.

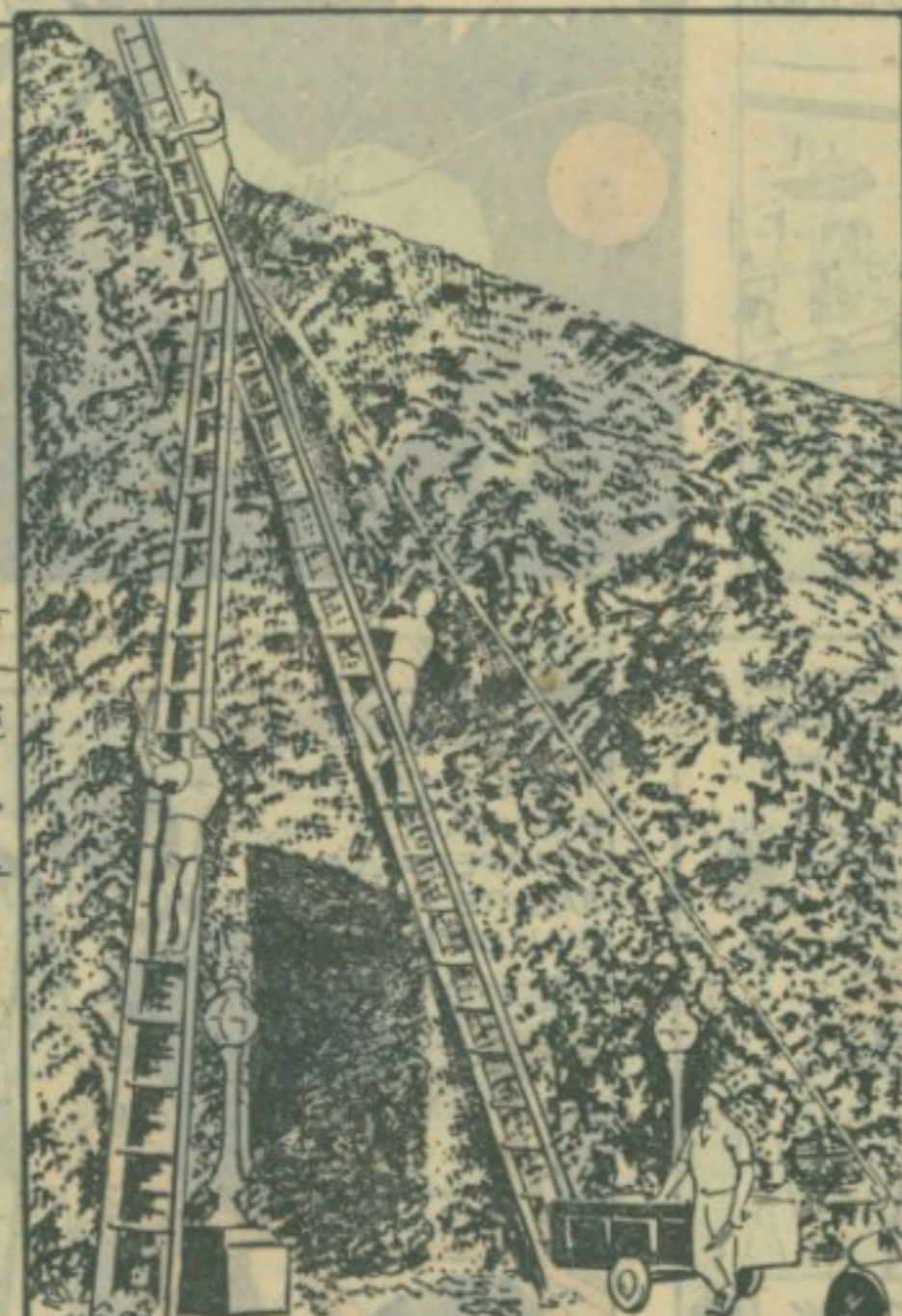
Враћајући уговор газди, баснописац му објасни да је са свим тачкама сагласан, једино је суму од 70.000 исправио на 7 милиона рубаља. — За вас је добро, а мени свеједно, јер не могу ниједну да платим.

Ripley's Вероватли цити не!

ЦЕКИ ТЕРИ

ПРЕШАО ЈЕ ЛАМАНШ ОД ДОВЕРА ДО КАЛЕА НА ТРИЦИКЛУ НА ПОВРШИНИ СЕ ОДРЖАВАО ЗАХВАЉУЈУКИ ГУМЕНИМ ТОКОВИМА А КРМАНИО ЈЕ МАЛИМ, ЗАДЊИМ ТОЦИКОМ / 28. ЈУЛА 1883 /

НАЈВИШУ ЖИВУ ОГ- РАДУ НА СВЕТУ

ИМА ПАРК У СЕРИНЕСТРУ У ЕНГЛЕСКОЈ ПОКРАЈИНИ ГЛОСТЕР-ШИРУ. ОГРАДА ЈЕ ВИСОКА 9,5 МЕТАРА И ЗА ЊЕНО ПОТКРЕЊИ- ВАЊЕ ПОТРЕБНО ЈЕ 10 ДАНА

ЛУКАВСТВО СПАСЛО 40.000 ЖИВОТА

ФРАНСОА ДЕ МОНТМОРЕН / 1522-1582 / ГУБЕРНЕР ФРАНЦУСКЕ ПОКРАЈИНЕ ОВЕРЊЕ НА ЧАРЕДБУ ШАРЛА IX ДА СЕ ИЗВРШИ ПОКОЛ СВИХ ХУГЕНОТА ОДГОВОРНО ЈЕ: ЈА ТОЛИКО УВАЖАВАМ ВАШЕ ВЕЛИЧАСТВО ДА ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ ОВА ЧАРЕДБА ФАЛСИФИКАТ ХУГЕНОТИ У ОВЕРЊИ И СУСЕДНИМ ПОКРАЈИНАМА БИ- ЛИ СУ СПАСЕНИ

БАБИНО ДРАЧЈЕ

/RUSCUS ACULEATUS/ НЕМА ЛИШКЕ ВЕК ГРАНЕ У ОБЛИКУ ЛИШКА ЦВЕТОВИ СЕ РАЗВИЈАЈУ СРЕДИШТУ ТИХ ЛАЖНИХ ЛИСТОВА

РИБА С РАДРОМ

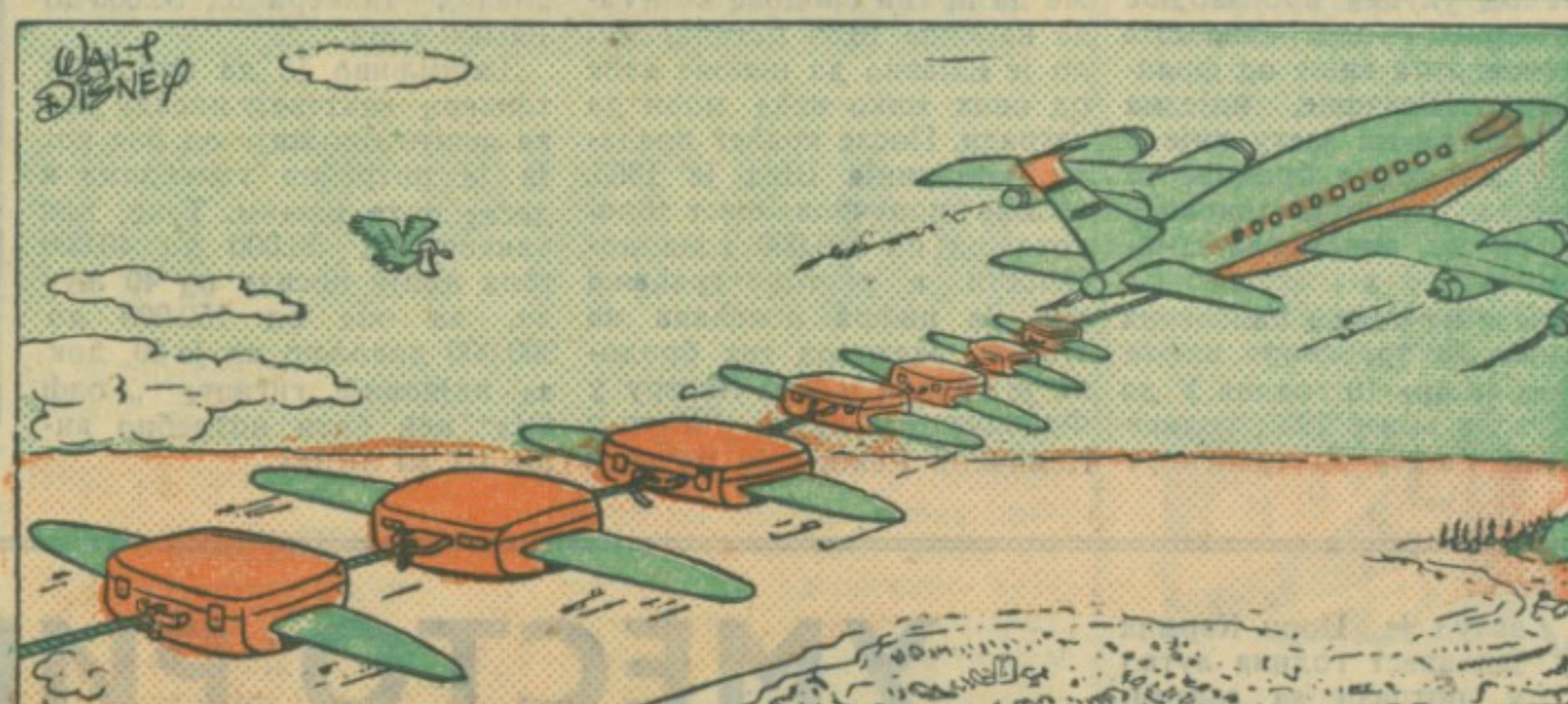
ЈЕДНА РИБА УЛОВ- ЂЕНА У ИМ- ИНИ ЈЕ КАО СТРЕЛА ПРАВО ДИ- ТЕНУ ИЗ- РАСЛУ ИЗ ПЛАВЕ

ОПТИЧКА ВАРКА

WALT DISNEY

ПАДА ПАТАК

СПОРТ

Највећа катастрофа у историји спорта одиграла се на једној фудбалској утакмици

ДВАДЕСЕТ МИНУТА УЖАСА

Највећа трагедија која се одиграла у историји спорта догодила се на фудбалској утакмици 24. маја 1964. године у Перуу. Тог дана време је било прилично облачно. Ипак, ватрени навијачи су до последњег места испунили модерни бетонски стадион, који је примио 53.000 гледалаца. За Перуанце је то била значајна утакмица, јер је сусрет Перу — Аргентина имао да одлучи која ће друга национална јужноамеричка екипа учествовати на олимпијским играма у Токију августа 1964. године.

Већ је познато да је фудбал најпопуларнија игра Јужне Америке. Многи навијачи су чекали и по целу ноћ да би дошли на ред да купе карту. Људи су штедели месецима само да би одвојили новац за ту утакмицу. За љубитеље спорта то је био прави празник и зато није чудно што је стадион био пун читав сат пре почетка утакмице.

Јужноамериканци су познати као темпераментни навијачи па су биле предузете строге мере обезбеђења. Полицијске снаге су биле јаке и наоружане као да иду у рат. Полицијци су на главама имали челичне шлемове, на појасу револвере а у рукама гумене палице. Око врата су носили маске против сузавца којим су, такође, били наоружани.

Утакмица је почела тачно у три часа. Аргентинци су играли мирно и добро док су Перуанци били очигледно нервозни па су у игри доста грешили. Гледаоци су били у пра вој делиријуму навијања за своје љубимце. Прво полувреме се завршило без голова и зато се друго очекивало с грозничавим нестрпљењем. Аргентинци су наставили смирену игру и средином другог полувремена су дали гол. То је био страхан ударац за навијаче. За ватрене гледаоце пораз репрезентације пред-

ставља национални пораз у којем су угрожени лични понос и част сваког појединца. Публика је тада, да би помогла љубимцима, почела још гласније да навија и играчи су по нети жаром успели да изједначе на 1:1. Међутим, судија (Уругвајац) није признао гол због наводног фаула над играчима Аргентине.

Сукоб с полицијом

Та одлука судије створила је праву лудницу од стадиона. Маса је урлала, претила, бацала празне флаше и делове седишта на судије. Чувар игралишта је причао касније: „Радио сам на том стадиону 23 године али никад нисам видео ништа слично. Налазио сам се у својој кућици и посматрао шта се збива. Нисам

се усунувао никога да опомем. Бес масе је био толики да је почела да руши и моју кућицу тако да сам се једва жив извукао. Маса је била тако наелектрисана да је тражила шта ће да лопи или кога да убије.“

Гвоздена ограда која је делила гледаоце од терена била је висока око три метра. Па ипак, један ватрени навијач ју је прескочио и јурио на судију. Полицијци су ухвати-

ли нападача. Још један човек је успео да продре на стадион, али је и он био ухваћен. Оба су човека добила по неколико удараца гуменом палицом.

Осећајући све већи бес масе и обасут флашама и деловима седишта судија је прекинуо утакмицу. То је био врхунац који је довео до лудила. Неколико десетина људи на северној страни јурило је ка оградом и полело се на њу. Полиција је почела да их туче по рукама гуменим палицама. Одбијени од ограде гледаоци се ипак нису предавали. Они су легли на земљу и почели ногама да по такту ударају у ограду. И поред тога што је била чврста, ограда није могла да издржи. На три места је попустила и створене су три пролаза кроз које

била најгушћа. А онда, из не познатих разлога, полиција је почела да баца бомбе са сузавцем на гледаоце и на трибинама који су догле релативно били мирни.

Хиљаде гледалаца је за тренутак ослепело и гушило се од кашља. Покушали су да се пробацију ка излазу да би дошли до чистог ваздуха. У ствари они су јурили као муве без главе у свим правцима. А онда је неко почео да виче „Ка излазу! Ка излазу!“ и цела маса је јурила ка излазу.

Међутим, да би се дошло до излаза морало се проћи кроз подземни ходник широк око 4 метра. У том јуришу, ка излазу људи, жене и деца су надали на земљу где их је избезумљена маса изгазила. Три полицијца пред излазом била су просто раскомадана за трен ока. Један висок снажан човек покушао је да спасе своја два дечака близанца носећи их на раменима. Али је неко изгубио ослонац и пао и све троје је заувек нестало под ногама хиљада које су као помахантале јуриле ка излазу.

Затворене капије

А онда је дошао врхунац ужаса. Челичне капије на излазу биле су затворене. Маса која је јурила кроз три тунела нашла се заробљена пред челичним капијама. Људи су покушавали да се врате натраг али је све већа маса надирала и просто их лепила уз челичне капије.

Двадесет шестогодишњи радник Доминго Базан, који је том приликом озбиљно повређен, сећа се тог ужаса: „Мада сам био потпуно притебан ништа нисам могао да учиним јер ме је маса носила тако да уопште нисам додиривао земљу. Осећао сам да ћу издахнути услед притиска који ме је стезао као неким гвозденим клештима. Деца су

кукала позивајући родитеље у помоћ. Родитељи су кукали преклињући да им не удаве децу. Али, нити је неко некога слушао нити помагао. И сам сам мислио да сам готов. Шта је даље било не знам. Када сам дошао к себи био сам у болници. Једна нога ми је била сломљена на три места, друга само на једном месту. Имао сам сломљена и три ребра и озбиљне повреде по глави. Како сам остао жив — сам бог зна.“

Базан може бити срећан што га је потпуно несвестица спаса ујас да гледа пакао који се збивао на стадиону. Лудило се пренело ускоро и на улици. Народ је бацао камење и цигле на полицијце, превртао аутомобиле, палио канцеларије и дућане, лупао прозоре...

Грозан биланс

Највише су страдали млади људи. Међу њима је био и тринаестогодишњи Дназ Лопез који је отац на рођендан, те недеље, поконио улазницу која му је донела смрт. Он је био један од четворце који су сачинили велику националну заставу и поносно је однео на игралиште.

Од гледалаца је несрећу преживео и рибар Кевалос Кирос. Он је желео да тај дан прослави као празник па је повео целу своју породицу жењу и петоро деце, из свог села, удаљеног преко сто километара. „Ми смо били мало по страни тако да сам мислио да ћемо бити поштеђени опште гужве. Али ускоро је заталасана маса и нас захватила и развојила. Свих петоро моје деце и моја жена били су изгажени тако да их чак нисам могао ни препознати.“

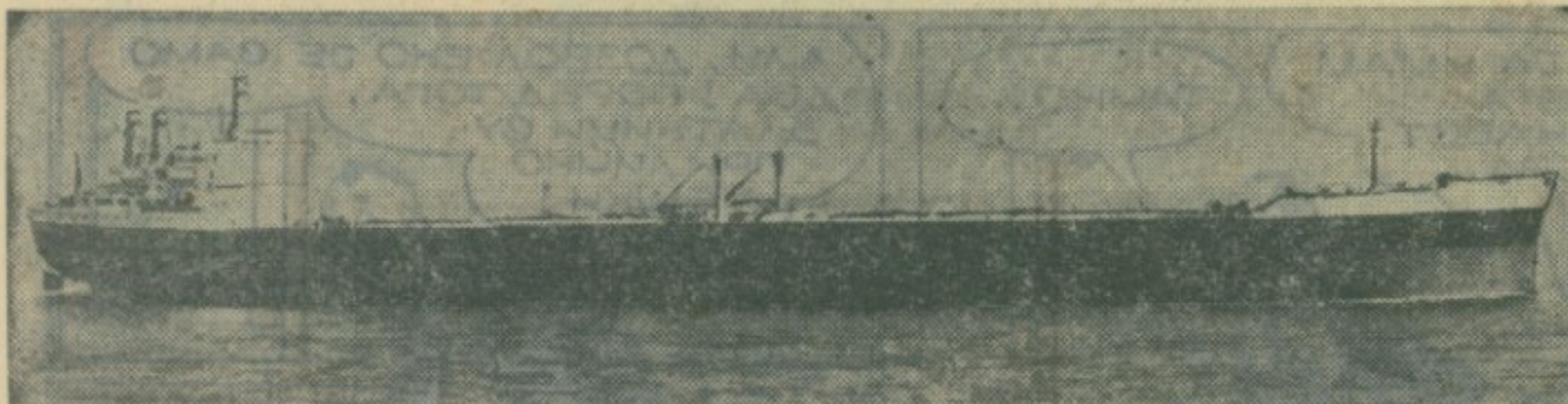
Један очевидац је касније причао: „Био сам ошамућен страничним призорима који су настали када су породице настрадалих јуриле у игра-

лиште да траже своје. Видео сам оца који је носио два дечака под мишком. Дечаци су још давали знаке живота и ве штацим дисањем су могли бити повраћени. Али, очајни отац, још под утиском страховитих призора није хтео да се развоји од њих. Људи и жене, тражећи своје драге, бацали су друга тела као да су обичне кладе. Један отац, по луд од бола за сином јединцем викао је: „Људи изгубио сам ципелу, помозите ми да нађем моју ципелу“, а на ногама је имао обе ципеле.

Касније су неки перуански новинари покушавали да баце сву кривицу на судију који није признао гол. Међутим, судија Пазос је рекао: „Не знам да ли је коме теже него мени. Бог свети зна да сам судио како сам најбоље знао без икакве пристрасности било за коју страну.“

Неки су нападали полицију зато што је употребила сузавца. Међутим, командант полиције је рекао: „Ја сам имао дужност да браним играче и судију свим могућим средствима. Гас је био предвиђен као једно од најнаивнијих средстава. Није било другог начина да се маса уразуми. Све то сада изгледа као стравична мора.“

Тачан број изгинулих људи у тој грозној несрећи није могао бити утврђен. Тај се број кретао од 287 до 328. Али то је број оних који су нађени мртви у самом игралишту. Још десетак је касније умрло у болницама од задобијених рана. Таква катастрофа није никада била забележена у историји спорта.

„МАЛЛ“ ФРАНЦУСКИ ТАНКЕР АЛДЕВАРАН ОД 88.000 ТОНА НОСИВОСТИ

ДОКЛЕ ЋЕ БРОДОВИ ДА »РАСТУ«?

Компанија за транспорт нафте „Галф Оил“ поручила је недавно код Јапанских бродоградилница „Мицубаши“ и „Харима“ шест бродова за транспорт нафте. Податак не би привукао нарочиту пажњу да нису у питању колоси од по 300.000 тона носивости. То је двапут више од укупне производње британских бродоградилница а четири пута више од француских. Штавише, ниједна друга земља на свету није у стању да гради бродове те величине, јер нема докова у које би се они могли сместити.

Трка у изградњи циновских бродова за транспорт нафте почела је пре 10 година. У доба Суецке кризе 1955. године највећи танкер за транспорт

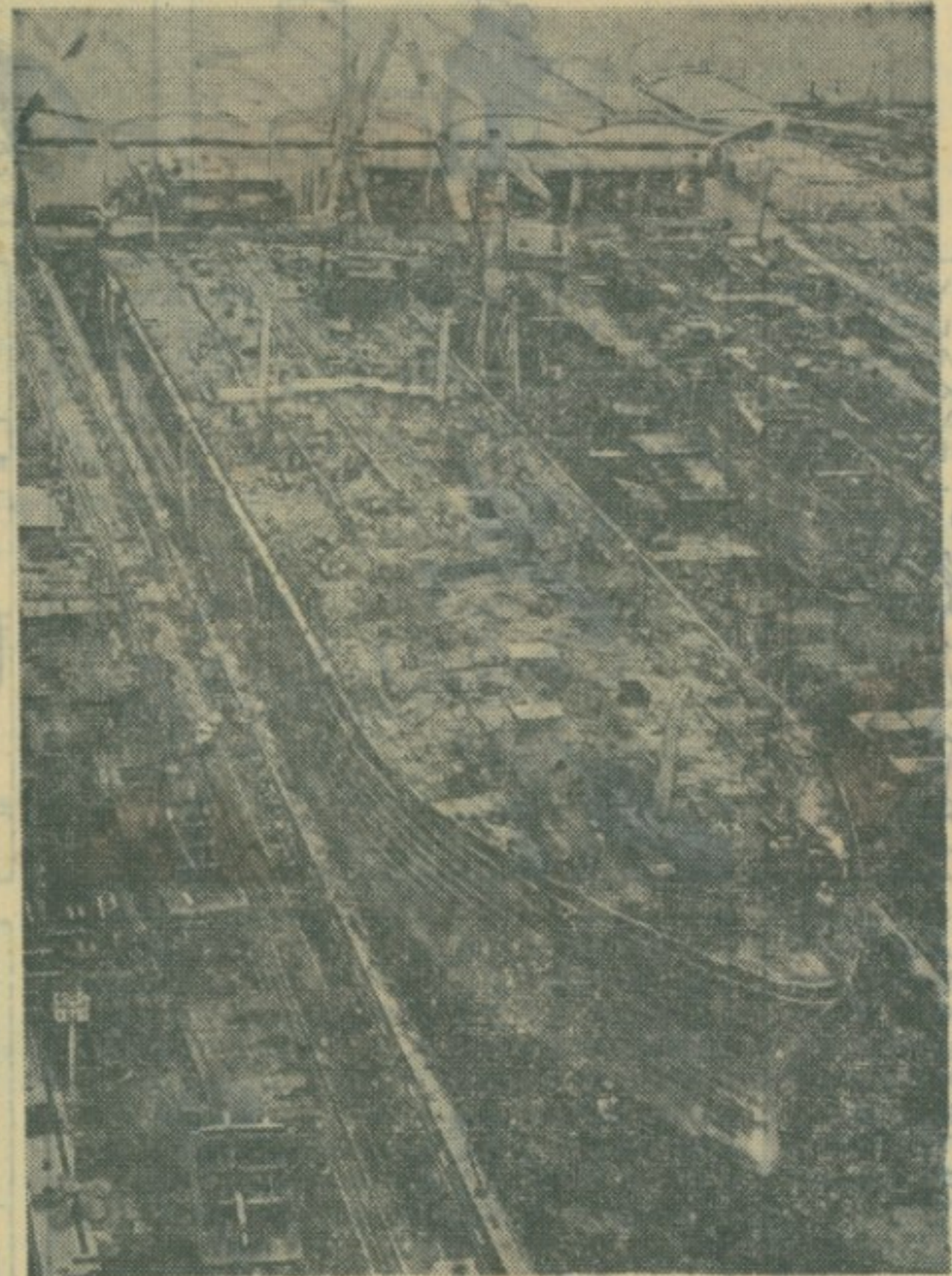
нафте „Ворлд Глори“ је имао свега 46.000 тона носивости. Ниаркос и Огазис су конструисали 1957. године прве танкере од 100.000 тона, а када је шведски бродоградитељ Свенсон, две године касније, изградио танкер од 125.000 тона носивости, с газом од 16,50 метара (Суецки канал може да прими бродове који газе највише 10,66 метара) смело је изјавио да ценове веће од ових нико неће моћи да изгради. После краћег предаха компанија Шел је 1965. године поручила шест бродова од по 165.000 тона носивости, а у току грађења ова је цифра повећана на 175.000. Један од тих бродова је грађен у Сен Назеру у Француској а други у Килу у Немачкој. Рекорд је потучен

почетком ове године када је изграђен први танкер од 205.000 тона носивости. И сада, нови, фантастични светски рекорд! У један брод од 300.000 тона носивости могла би да се смести четвртина целокупне југословенске производње нафте. Тај колос ће газити двадесет два и по метра дубоко, због тога неће моћи да уплови ни у једно данашње пристаниште. Искључиво за потребе ових бродова почела је на југозападној обали Ирске, уз хридине острва Ундли, које се спуштају окомито у море до дубине од 24 метра, изградња највећег пристаништа на свету. Недалеко од главног острва биће начињено вештачко острвце са 12 резервоара, који ће моћи да приме милион тона нафте од једном. Транспортирање нафте од ових резервоара до рафинерија вршиће се помоћу „малих“ танкера од 80.000 до 100.000 тона.

Занимљиво је да циновски танкери захтевају посаду једва нешто бројнију од оне која је потребна танкерима и десет пута мањим. Тако, док танкери од 30.000 до 40.000 тона имају посаду од 40 људи, за оне од 150.000 до 200.000 довољно их је 30, док за најновије гиганте „Голф Оил“ нећ бити потребно више од 40 људи!

Упитани која је горња граница димензије танкера, јапански бродоградитељи су изјавили да верују да није далеко дан када ће морем запловити цинови од пола милиона па и 750.000 тона носивости. Дугачки пола километра, они ће у достојанственом миру пловити чак и по бури чији таласи достижу висину од 10 до 15 метара. Изградња бродова за транспорт нафте представља да-

нас, после аутомобилске, најуноснију индустрију. На дан првог јануара 1966. године светска трговачка флота танкера имала је 90 милиона тона носивости а у бродоградилницама је било наручено 21.690.000 тона нових бродова. Међу њима се налазило 169 бродова већих од 80.000 тона, 38 између 100.000 и 150.000 тона и 21 већи од 150.000 тона.

ЦИНОВСКИ ТАНКЕР У ДОКУ

НОВО ЗА ХИРУРГЕ

У прању руку пре операције хирурзима ће бити од велике помоћи нарочита машина патентира у САД. Иако је великом брзином избија мраз алкохола „бомбардован“ металним, пластичним или пешчаном зрнцима који са коже скидају нечистоћу. За свега пола минута руке хирурга су потпуно стерилне. Ово је нарочито корисно кад треба приступити хитној операцији, а оком тога прање под млазом је пријатније него трљање руку четкицом.

ПРСТЕН УМЕСТО ЗВОНЦЕТА

У Националном институту у Ловдону за особе потпуно лишене слуха и оне који тешко чују израђен је прстен који почиње да вибрира чим неко зазвони на улазна врата.

ДОСТА МИ ЈЕ...

Лежећи на болничком кревету у Утанхаги у Јужној Африци, са завојем око главе, ногом у гипсу, сломљеним прстом и неколико мањих модрица, двадесет седмогодишњи Остин Вуд, изјавио је да ће његов 53. несрећни случај на мотоциклу бити и последњи: овог пута је заиста решио да прекине с возњом на овом свом омиљеном возилу.

УМЕСТО РИБЕ УЛОВИО ЗЛАТО

Узалуд је Џорџ Кармик једанаест година лутао у потрази за златом. „Убудуће ћу пецати ласосе, сушити их и продавати“, изјавио је Кармик када му је узалудно трагање однео све што је имао. Са своја два пријатеља Индијанца, Цимом и Чарлијем, кренуо је на реку Клојдајк у мају 1896. године. Међутим, река није била богата рибом па су три пријатеља кренула даље уз њу према северозападу.

Једног дана док је Кармик ловио у шуми његови су пријатељи хватали рибу ситом, којим се испира злато. Цим је захватио доста песка у својој сити али место рибе у њему су били жути груменчићи злата. Брзо су позвали Џорџа и са њиме наставили проучавају да ваде песок. У сваком сити је било злата толико много да просто нису могли да верују својим очима.

Кармик је понео нешто злата, пожурио до првог места да пријави налазиште и добије право експлоатације. Био је толико несмотрен да је свима говорио где је нашао злато.

У току неколико дана цела долина реке Јукон била је у златној грозници. Када је идуће године, у пролеће, један брод стигао у Сан Франциско из њега су почели да излазе људи са дугим прљавим брадама и косом, обучени као просјаци, сви су их сажаљевали. Али сваки тај одрпанко је, у ствари био богаташ јер су торбе које су носили, биле пуне злата. Само на том броду је било злата за 750.000 долара. На следећем, који је стигао две седмице касније, било је још више злата. И тако су бродови стизали један за другим а на сваком се налазило све више и више злата.

Година 1897. је личила на праву сеобу народа. Фабрике су престале да раде, њиве остале непосејане, школе празне. Бродови који су се кретали ка Аљасци били су препуни радника, фармера, правника, трговаца, коцкара, једном

речи, људи свих занимања. Сви су они журили да што пре стигну на златоносе реке и да се што пре обогате. Узалуд су их опомињали да долази зима која је у тим крајевима веома сурова. Све је било узалуд. Нико никога није слушао. Сви су журили. Река Клојдајк се налази у Канади а пут до ње је водио до Скегвеја на Аљасци па се одатле ишло пешке око 800 километара. На том путу највећу препреку представљао је планински венац Чилкот, висок преко две хиљаде метара. На том венцу су снежне лавине затрпале многе „трагаче за златом“. Само у једном месецу те године лавина је затрпала 70 људи.

Најтеже је било то што је сваки од ових трагача морао на леђима да носи сву потребну опрему: храну, врећу за спавање и прибор за копање. Тако натоварени људи су се пели стопу по стопу

преко ледом покривених планинских ланаца. Ови су људи личили на мраве на послу. Полако су ишли напред, посртали, падали, поново се дизали, поново падали, тако напредног града. Становници града су углавном били брадати и прљави људи а поред сваког шатора или куће режао је велики пас који није дозвољавао непознатима да се приближе. Али, живот у граду није био лак. До хране се веома тешко долазило

па је зато била скупља него у било ком другом граду. Људи су куповали земљу, за коју се претпостављало да садржи злато, по фантастично високим ценама. Обично се догађало да у тој земљи не нађу злато а да нађу тамо где нико није веровао да га има и где су парцеле продаване будзашто.

Било је тако богатих налазишта да је на сто квадратних метара нађено злата у вредности од 600.000 долара. У једном сити често је било злата за хиљаду долара. Али и до саме земље се веома тешко долазило — била је покривена дебелим леденим покривачем.

У 1898. години било је пријављено 17.000 ових „златоносних“ посела. Међутим, број посела где је злато нађено у великим количинама био је мали. Идуће се године проналаз вест да је злато нађено и на Аљасци, па је за неколико месеци Досон скоро опустео. Од 20.000 становника једва да их је остало 2.000. Многи разочарани копачи злата остали су тамо да раде као рибари, ловци и дрвосече. То су били они који су увидели да се може живети и без злата.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ЋИЛИБАРА

јер је постао француски назив амбр.

Назив ћилибар је вероватно код нас примљен од Турака. Словенска реч је јантар и Руси га тако зову и данас. Научници осамнаестог века (Ломоносов, Струве) утврдили су да је ћилибар једна врста смоле из четинара, значи биљног је порекла. Највише га је било у балтичким земљама, у Пољској и Русији, где је било много шума.

Куповином и продајом ћилибара највише су се бавили стари трговци Феничани. Они су имали два главна пута: од Средоземног мора преко Атлантика до Југланда и од Марсе-

ља, Роном и Рајном до Северног мора и Пољске.

Феничани су долазили до ћилибара трапом за оријенталске производе које су доносили са Средњег истока, а од шестог века пре наше ере плаћали су га и металним новцем од злата, сребра и гвожђа.

Тада је ћилибар служио углавном за украсе и накит. Могло се наћи великих комада од 5—6 килограма, који су после прерађивани, јер су често у њима били остаци фосила.

Дворац Катарине Велике (1763—1796) био је веома луксузан и једна сала, израђена од самих ћилибара (видови, таванице, орнаментика), показивана је као ремек-дело.

Савет »успелог«

Роман о разбојнику Риналдијинију од Кристијана Августа Вулпијуса, иначе зета немачког песника и књижевника Волфганга Гетеа, био је у своје време први „бестселер“.

Приликом једног малог породичног славља Вулпијус се себи дозволио да своје шураку Гетеу пружи неколико савета како да постане „успешан писац“.

— Напишите једном неки авантуристички роман. Узмите за јунака баварског Хнасла или Шиндлерханеса или можда уваженог сардинијског пуковника Фра Диавола.

— Подсећате ме на човјека који би желео да заведе девојку из имућне породице, која живи под строгим надзором својих родитеља — рекао је на то Гете.

— Ваша је воља — одговорио је Вулпијус увређен. — Али сами ћете једном увидети докле ћете стићи са својим делима ви соког стила као „Егмонт“, „Ифигенија“, „Вертер“ и сличним. Срећни сте ипак што сте државни чиновник.

ДА БИ СПАСАО БОЛЕСНО ДЕТЕ И 14 ГЛАДНИХ ПУТНИКА, ШОФЕР АУТОБУСА РИЗИКОВАО СВОЈ ЖИВОТ.

КРОЗ ОЛУЈУ

Око пола ноћи шофер Џон Херон је стигао на полазну станицу у Тукумари, у држави Нови Мексико. Било је то 4. фебруара 1956. године.

Снег је падао све јаче и јаче али за искусног шофера, које је тај пут прешао више од две стотине пута, то није био неки већи проблем. Сем тога, у тим пределима снег не пада дуго а олује су савим ретке. Аутобус није био пун и Херон је успео да стигне у Америку у 4 сата ујутру. Пошто је повратак био предвиђен за 5,30 имао је довољно времена да доручкује и попије кафу.

Приликом повратка у аутобусу је било десет мушкараца, четири жене и један дечак од 22 месеца. Снег је био прилично висок али се аутобус некако пробијао, прелазићи око тридесетак километара на сат. Али, кад је изишао на ауто-страду 66 ветар је био већ снажнији а наноси снега су све више отежавали пут. У почетку се ни путници ни шофер нису много бринули. Аутобус се пробијао све теже, трошио више горива него што је било нормално тако да је постојала опасност да остану негде наред пута без њега.

Сметови су постајали све већи и око два сата по подне аутобус је био заробљен у дубоком снегу. Горива је о-

стало тако мало да нису могли стићи до Тукумарија па су одлучили да сачекају да се олуја мало смири, верујући да ће неко наићи да им помогне да се извуку и стигну до бензинске пумпе, удаљене око 18 километара. Слушајући радио чули су и вест о њиховом аутобусу који није стигао и за који се претпостављало да је негде затрпан на путу и да му треба пружити помоћ. То их је уверило да ће помоћ брзо стићи. Али, већ се приближавало и вече а помоћ није стизала.

Путници су се жалили да су гладни. Али, на тако кратак пут, од само три часа, нико није понео храну.

Највећи је проблем био како нахранити дете које је стално плакало. У почетку сви веровали да дете плаче од глади али су после видели да је оно болесно и у ватри. Лекарска помоћ му је била хитно потребна. Али, од десет мушкараца, колико их је било у аутобусу, ниједном није пало на ум да по том времену изиђе из аутобуса и покуша да нађе лекара.

Како је детету бивало све горе Херон је решио да покуша да се сам пробије до најближег места које је било удаљено око петнаест километара. Он путницима није

рекао да и сам има исто толико синчића и да је помислио шта би урадио да се ради о његовом детету била довољна да донесе одлуку да покуша да потражи лекара и спасе дете.

Када је Херон изашао из аутобуса, око шест сати, у свом лаганом одећу напољу га је дочекао мраз од петнаест степени испод нуле. Али, од хладноће му је много више сметао снажни ветар, који му је скоро пробио бубну опну, тако да је морао да се врати у аутобус и замоли да му неко позајми један шал. Увио је шал преко ушију и кренуо у мрак и олују.

Снег је био тако дубок да се ауто-страда уопште није разазнавала. Оријентисао се једино помоћу телефонских стубова. За цело време пута морао је да држи руком шал да му га ветар не однесе. Руке су му биле тако промрзле у танким рукавицама да уопште није осећао прсте а падајући и ударајући се о ивичке повредио је и колено.

После два сата напорног холања наишао је на један путнички ауто-обил затрпан у снегу. У њему су били муж са женом и троје деце. Они су љубазно примили Херона и понудили га цигаретом. Овај је био скоро сав укочен од хладноће. Када су отприлике израчунали колико је

прешао за та два сата испало је да није савладао ни три километра. Морао је ићи даље, јер је од њега зависно живот детета. Љубазни власници аутомобила су га задржавали код њих али је он после пет минута кренуо даље.

Док се Херон пробијао по дубоком снегу из Амарије су већ били послали помоћ. Вест о тој помоћи је радио стално понављао, верујући да ће је и путници у аутобусу чути и да ће их то охрабрити да лакше издрже заточеништво. Али полутеретни аутомобил, натоварен храном и ћебадицама, узалуд је покушао да се пробије. После неколико километара и сам је постао заробљеник снега. Најзад је решено да се помоћ пошаље хеликоптером. Хеликоптер такође није био боље среће. Снажна олуја га је бацала као да је сламка, тако да се морао вратити.

Што је ноћ више одмицала време је бивало све хладније а олуја све јача. Херона је помисао на дете гонила да покуша све што је у његовој моћи. Стално је падао и дизао се, вукао се на коленима и рукама али је, ипак, одмицао. Био је изгубио сваки појам о времену, о простору, о стварности. Имао је велике муке да одржи правца јер је у мраку једва у-

спевао да надре следећу бандеру.

У зору се ситуација није скоро ништа променила, сем што је сада видео бандере. Више пута је пожељно да остане у снегу и да заспи. Али, помисао на дете, на његово дете, гонила га је даље. А онда је натерао самог себе да мисли на топлу кафу, која га очекује у Гленрију, малом месту које је далеко само петнаестак километара а које је за њега било удаљено читаву вечност.

Око подне више скоро није био свестан својих поступака, потпуно отупео од хладноће. Нешто у подсвести га је ипак гонило напред. Тек око два сата по подне стигао је по прве зграде у месту. То је била бензинска станица. Покушао је да виче али више није имао снаге.

Срећом неко га је ипак чуо. Једном од три човека који су били у станици учинило се да неко виче. Погледао је кроз

прозор али није видео никога. Мало после глас се поново чуо. Али опет није било никога. На крају су решили да изиђу напоље и да виде одакле глас долази. Тек када су се мало удаљили од саме станице видели су нешто прно у снегу. Када су се приближили несрећном човеку он је био полусмрзнут. Када су га унели у собу успео је још само да каже да позову лекара и онесвестио се.

Чим се време мало стишало пренет је у болницу где је остао четири недеље. Срећом прошао је боље него што се ико надао. После три месеца могао се поново вратити на своје место за воланом. Али о његовом подвигу дуго се причало. Он се пробијао путних двадесет часова по снегу и олуји да би прешао петнаестак километара и спасао дете које пре тога никад није видео у животу. Дете, као и сви остали путници, били су спасени.

МИНИ-АУТОМОБИЛ ИЛИ »ГРАДСКИ ПИГМЕЈ«

Стални пораст броја аутомобила у свету изазива све већу закрченост на градским улицама и паркинг-просторима. Док неки предлажу да се треба вратити војни бициклом, стручњаци покушавају да пронађу неко ефикасно возило које би се лакше сналазило у градској гужви и лакше паркирало. Пре неколико месеци наш лист донео је слику једног оваквог возила које су његови творци, два Италијана, назвали »Урбанина«.

Сад се ови исти конструктори своје возило даље усавршили и променили му име у »Градски пигмеј«. Направљена су два модела минијатурног аутомобила: један се креће помоћу електричних батерија а други помоћу бензина. Онај који се креће помоћу бензина

дугачак је 1,93 метра а широк 1,28 метара, има два седишта а по потреби у њега могу да се сместе и четири особе. Ово возило може да постигне брзину и до 50 километара на час.

Модел електричног »Градског пигмеја« напаја се из једне батерије од 12 вати, а постиже брзину од 25 до 30 километара на час. Батерија траје 10 до 12 часова. Игиче ола се аутоматски пуни, довољно је да се укључи у било који утикач у кући.

Друга предност »Градског пигмеја«, осим лаког паркирања, јесте у томе што може да се успне уз било који нагиб. Осим тога возило се креће у месту, и омогућава возачу да се лако извуче из њега.

Уређује: Паја Патак

ТО ЈЕ ДРУГА СТВАР

Паја сав задубан дотрчи у полицијску станицу:

— Брзо, мој ујак се већ пола сата туче са једним човеком.

— Пола сата, а ти тек сад долазиш — каже полицајац.

— Да, досад је мој ујак побеђивао.

ДА ЛИ ЈЕ ОН ПАЈА ПАТАК

У ресторану Паја Патак прилази једном човеку који управо са мивилука скида мантил.

— Пардон, господине — каже Паја — да ли сте ви Паја Патак из Патковграда?

— Не, нисам. А због чега ме то питате?

— Због тога што сам ја Паја Патак а ви се управо спремате да обучете мој капут.

— У реду, — прихвати морнар Шиља.

Сирена наново затруби. Машина почне да раде, али човек ипак успева да се поине.

— Молим хиљаду динара! — рече Шиља путнику.

— У реду! Али како сте само погодили? — чуди се путник.

— Како да не погодим кад је то капетан брода.

ИСПРАВИЛА ГА

Пата се сунча на песку. Од једном јој прилази један старији човек и љутито је пита:

— Да ли је онај дечак који баца месак на моје ствари вам?

— Не, то је син моје пријатељице. Мој нећак је онај мали који управо сина воду у ваше ципеле.

ЗА ЊИХ СЕ НЕ БОЈИ

— Колико имате година? — пита Паја Патак једног духовитог старог фармера.

— Не знам...

— Зар је то могуће? — чуди се Паја.

— Могуће је, зашто не! Ја бројим само своје овце да се нека не би загубила. Али године, за њих се не бојим!

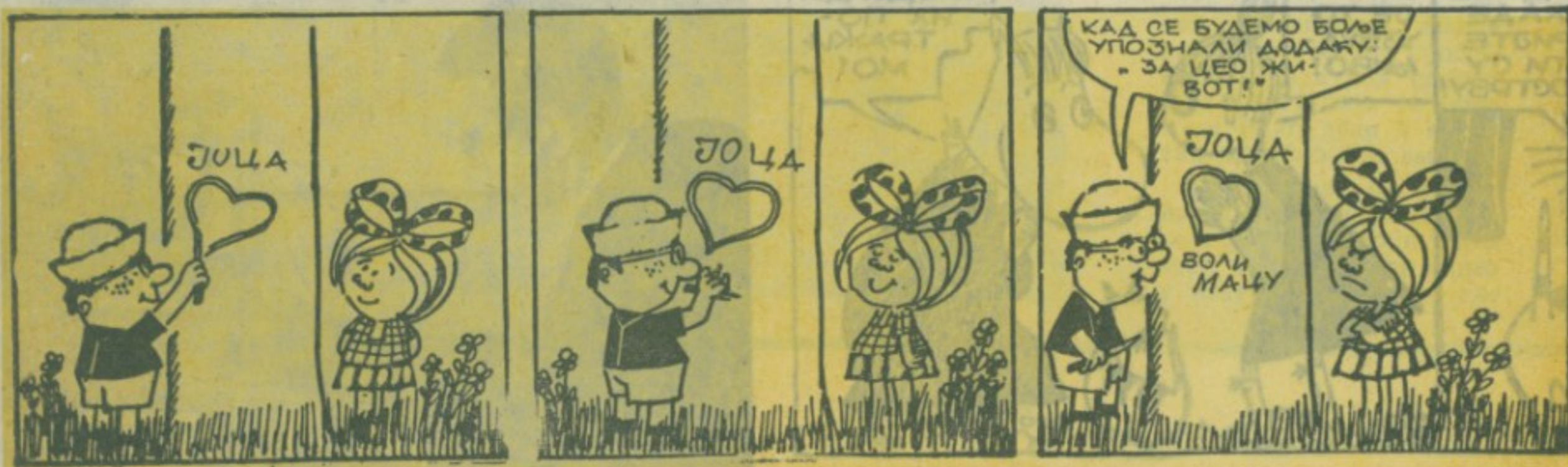

ТО ЈЕ БАР ЛАКО

Брод само што није испловио из луке. Сирена је затрубила већ три пута и морнари се спремају да подигну даску. Одједном, путници приметиле на кеју човека који трчи.

— Хиљаду динара да ће закаснити! — рече један путник.

ЈОЦА МЕЂАВА

ЕЛЕКТРОНСКА ШКОЛСКА ТАБЛА

Прва слика: учитељ испи- сује своје предавање на апа- рату који преноси слова елек- тронским импулсима.
Друга слика: телевизијски пријемник, који може да се налази удаљен више километара од одашњача, ре- продукује слова и „брише“ их после извесног времена.
На овај начин и више раз- реда могу да слушају исто предавање.

БИВШЕ НЕЗНАЛИЦЕ

Недавно смо у нашем ли- сту под насловом „Ва- шар незналица“ објави- ли изводе из истоимеле фран- цуске књиге која је саставље- на од ђачких грешака, бисера глупости и незнања. Истовре- мено кад и „Вашар незнали- ца“ појавила се и збирка „Бив- ше незналице“, коју су учите- љи и наставници саставили од „бисера“ из писама ђачких ро- дитеља.

Драги и врло поштовани, Учитељу,

Мој син стар девет година, а који је такође ваш марљив и покоран ђак, Петер Ханзен, неће моћи да дође данас у школу с обзиром да је при- моран да замени свог оца ко- ји је, како и сами знате, пор- тир у фабрици господина Мел- зена.

На последњем часу ви сте дали за задатак нашем Пете- ру да реши следећи проблем: „Колико је времена потребно једном човеку да два и по пу- та обиђе њиву која је дугачка шест и широка четири кило- метра, а познато је да тај чо- век прелази тачно три и по километра на сат“.

Дакле, господине и пошто- вани Учитељу, ни јадни Петер, ни његов отац који је портир господина Мелзена, ни ја са-

ма, ваша понизна слушкиња, никако нисмо могли до краја да решимо тај проблем.

Ипак, пошто желимо да на- шем јединцу сину пружимо солидно образовање и добро васпитање, пошто смо одржа- ли породично саветовање, до- шли смо до следеће одлуке: надајући се да ће наићи на ва- ше високо одобравање.

Петер ће заменити данас свог оца Олафа Ханзена у његовим функцијама портира у фабрици господина Мел- зена.

Његов отац, Олаф Ханзен, мој супруг, отићи се одјутрос у суседну њиву да би је нај- пре добро измерио уздуж и попречно. А затим, уз помоћ свог ручног сата — а то је сат Ериха Херсона, најбољег сај- није у граду и са двогоди- шњом гаранцијом — он ће вр- ло тачно прелазити три и по километра на сат око те про- клете њиве, све док је не оби- ће два и по пута, да би саоп- штио нашем драгом детету Петеру време које му је било потребно.

Пошто смо ми радници и по- што је сваки минут за нас дра- гоцен, молићу вас лепо, дра- ги и врло поштовани Учите- љу, да будете тако добри да дајете убудуће нашем драгом једином сину Петеру само оне задатке које може да реши се- дећи за својим столом и без потребе да он и његов отац толико пешаче.

Ваша понизна и верна слу- шкиња

Фреда Ханзен

Ево још два мала „бисера“. Мој син је изостао из шко- ле јер је био одсутан...

Поштоване учитељице, иду- ће месеца организујемо ве- лику распродају у добротвор- не сврхе. Очекујемо да ћете нам донети све ствари које вам више нису потребне: књи- ге, разне ситнице, стара оде- ла а наравно и ваше мужеве.

НЕОБИЧНИ ТРОВАЧИ

Уобичајено је да се по- мисли на змије кад се спо- менту отровне животиње. То је неправда, јер од свих отровних животиња само шест до седам одсто припада змијском роду. И многе су друге заблуде везане за змије. Тако се често циновске змије као што су питон или боа са- свим неосновано сматрају отровним. Оне су и знатно мање него што се замис- ља. Нигде не постоји зми- ја дугачка 15 или 20 мета- ра. Најдужи до данас по- знати рептил — један питон из источне Азије, који је измерен пошто је убијен, имао је свега 10 метара.

Мало је познато да и међу сисарима има отров- них животиња. Кљунар и кљунасти јез, који по не- ким својим особинама под- сећају на птицу а по дру- гима на гмизавце, имају неку врсту отровне жаоке. Међутим, тај отров — који је опасан само у току два месеца у години, имају са- мо мужјаци. Најмањи поз- нати сисар, америчка ров- чича, тежак је свега три

грам па му не треба за- мерити што се од својих непријатеља брани — отро- вом. Отровних птица нема, а од свих гуштера само је један има отрован ујед. То је хелодерм, циновски гу- везане за змије. Тако се често циновске змије као што су питон или боа са- свим неосновано сматрају отровним. Оне су и знатно мање него што се замис- ља. Нигде не постоји зми- ја дугачка 15 или 20 мета- ра. Најдужи до данас по- знати рептил — један питон из источне Азије, који је измерен пошто је убијен, имао је свега 10 метара.

Мало је познато да и међу сисарима има отров- них животиња. Кљунар и кљунасти јез, који по не- ким својим особинама под- сећају на птицу а по дру- гима на гмизавце, имају неку врсту отровне жаоке. Међутим, тај отров — који је опасан само у току два месеца у години, имају са- мо мужјаци. Најмањи поз- нати сисар, америчка ров- чича, тежак је свега три

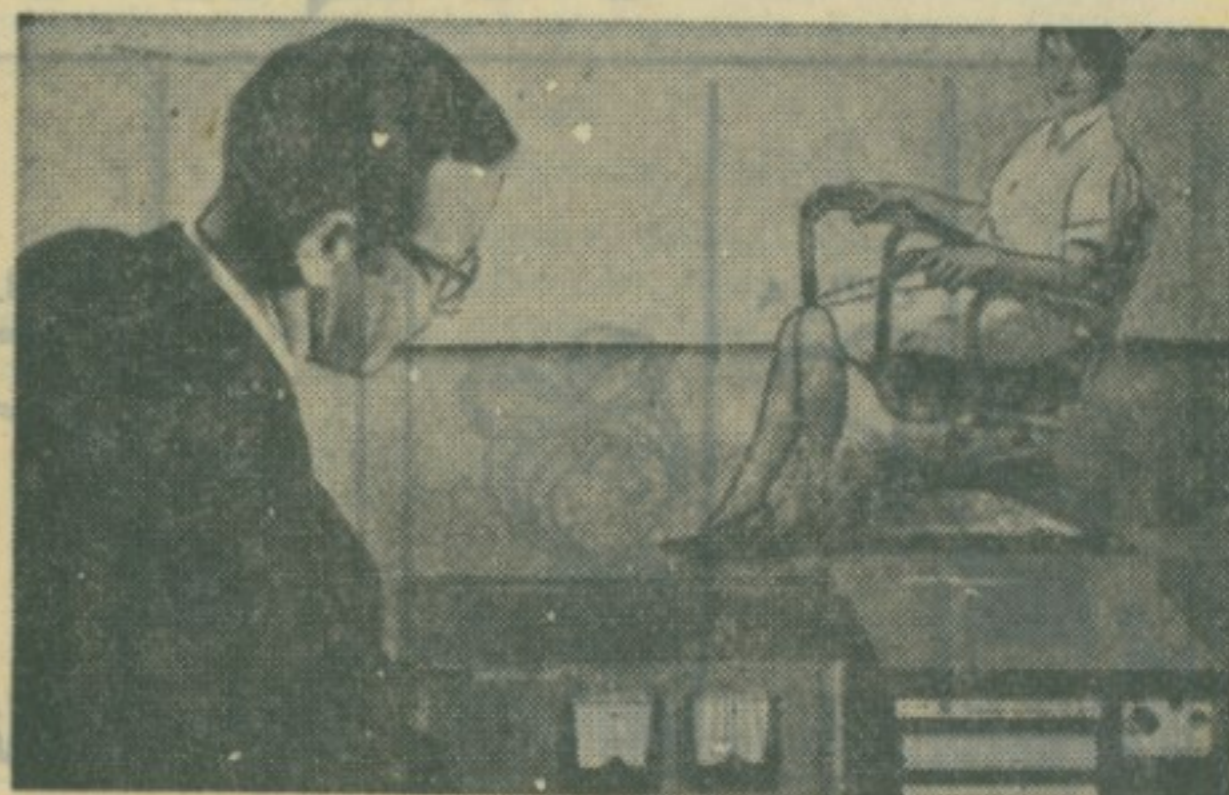
ЕЛЕМЕНТ БУДУЊНОСТИ

Према мишљењу стручњака двадесет пута је јевтинији од квасац је елемент будућности у људској исхрани. Килограм протена добијеног из квасца

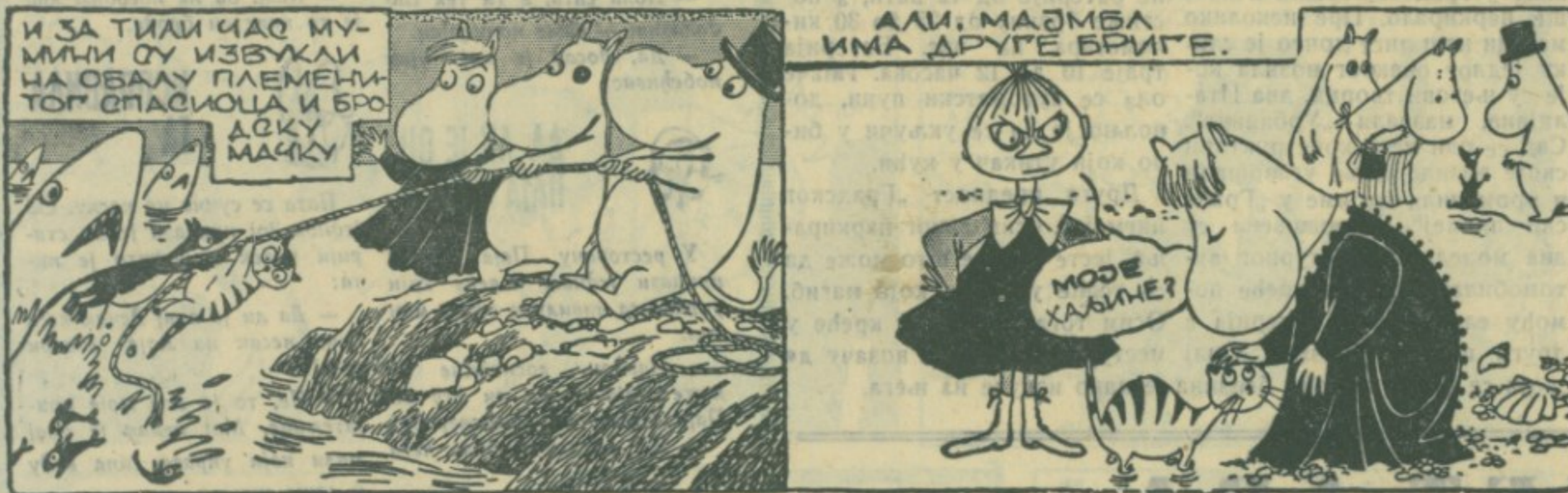
двадесет пута је јевтинији од протена добијеног из меса. Сем тога, добија се за неко- лико часова, и врло лако кон- зервира.

ФОТЕЉА ЗА ДИЈАГНОЗЕ

Тајна ове фотеље налази друге медицинске инструмен- се у њеном седишту у коме су скривени електрични уре- ђаји који замењују стето- скоп, електрокардиограф и пулс и друго.

МУМИН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

ПРИМЕЊЕНА УМЕТНОСТ

Недавно је пуштен на слободу јапански филмски глумец Шигенари Нива. Он је одседео у затвору четири године због тога што је растурао фалсификоване новчанице. Међутим, Нива није крив за фалсификовање новчаница; добио их је за време снимања једног филма.

На суду се глумец бранио. „Изгледало ми је глупо да по сле завршетка снимања тек тако бацим изврсно фалсификован новац па сам га пустио у оптицај“.

ПРОТИВ »СИЈАЊА« ТЕЛА

Однедавно се у америчким продавницама појавио препарат намењен ћелавим особама. Само, ови препарати нису за раст косе, већ да би се спречило „сијање ћела“.

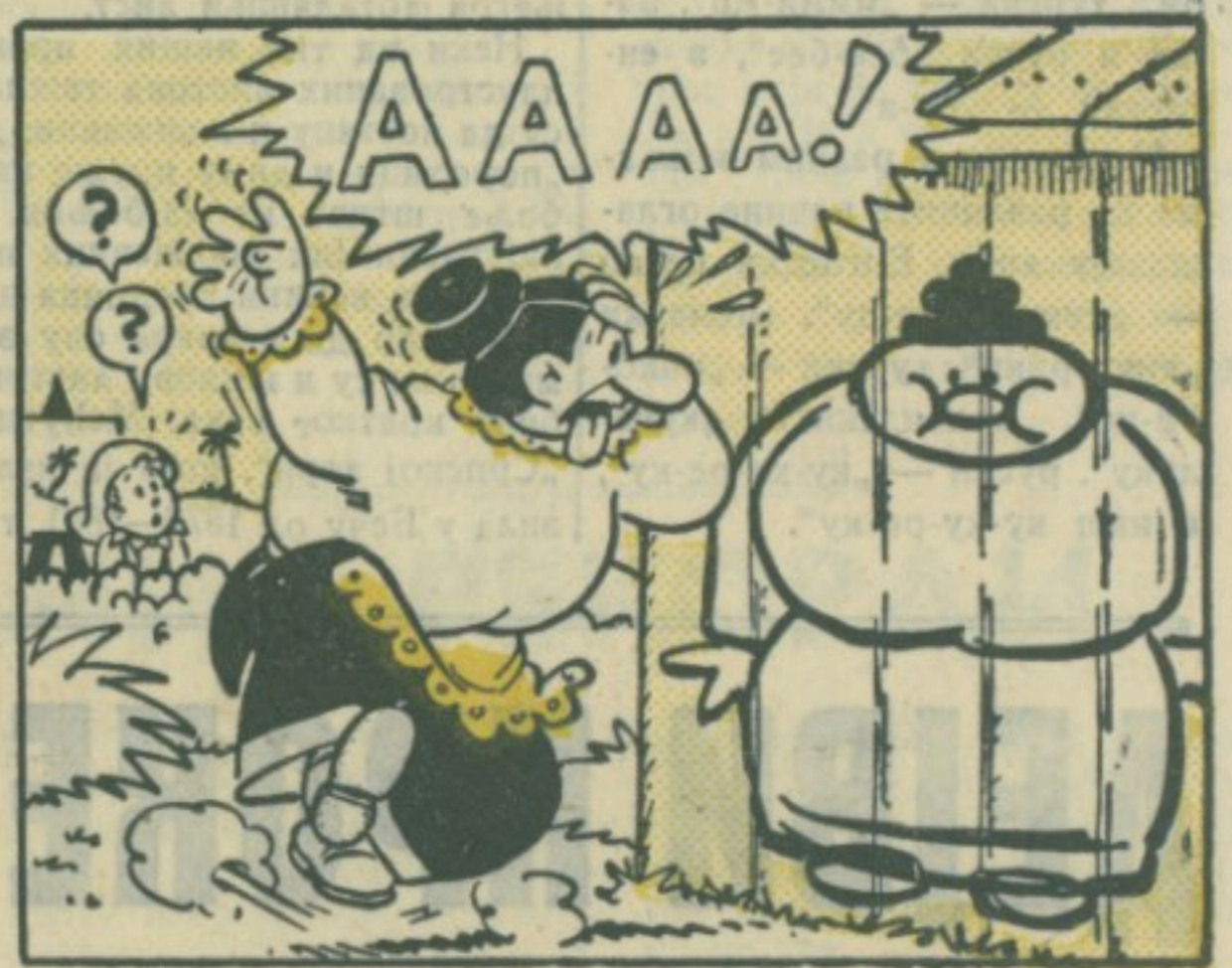
Опходано закошњење

„Као и обично — написао је у изјашњењу свом претпостављеном један службеник националног парка у Уганди — изишао сам из куће још по мраку и срећно превалио половину пута. Тада ми се изненада испречила на путу слоница с два слончета. Лежала је и није хтела да се по-

мери. Морао сам да сићем с бицикла и пођем околу кроз шипрање. Али нисам начинио ни два корака кад сам се сударио с носорогом. Избежумљен од страха полетео сам једном дрвету и уверао се до самог врха. Када ми се учинило да је опасност прошла и да могу да се спустим, угледао сам под дрветом лава и лавицу који су ту легли да се одморе. Због тога сам морао да одседим на дрвету све док се није савим разданило и док дневна светлост није отерала звери далеко од пута.

Ето зашто сам закаснио на посао“.

»ЧАРОбЊАК ИЗ ОЗА«

Под овим насловом појавило се пре више од 60 година (1900) прво издање ове популарне књиге за децу. Њен писац Л. Франк Баум (1856—1919) пре него што се почео бавити литературом кратко време провео је у Војној академији. Затим је водио једну позоришну трупу са Шекспировим репертоарима, али без успеха. Покренуо је један лист и ту је пропао. Најзад је дошао на идеју да штампа своје приче за децу.

Он сам каже о томе: „Кад сам био млад, желео сам да напишем велики роман који ће ме прославити, а сада под старост моја књига била је намењена мојој деци и њиховим друговима за забаву“.

Франк Баум је исплео причу о девојци Дороти која живи на фарми у Канзасу, коју је циклон однео у неку чудну земљу, где

је срела страшило за птице, човека од плећа, страшливог лава...

Како се заала та земља? питала су деца. Он погледа по соби и виде на једној металној кутији слова ОЗ, па рече: — Звала се земља ОЗ. И тако је по стала једна од најлепших бајки. Али ту тек почињу тешкоће. Није било лако наћи издавача. Они су били навикли да примају само бајке које причају о виланама, принцезама и вештицама.

Сликар Дансло прихватио се да књигу илустрира у бојама, па је најзад и је дан издавач пристао. Првог августа 1900. године изашло је прво издање под насловом „ЧАРОбЊАК ИЗ ОЗА“ у 25.000 примерака. У новембру је већ приређено друго издање у 30.000 примерака.

До данас је публиковано преко пет милиона при-

керака ове књиге. Пред рат је снимљен музички филм са Џуди Гарланд у главној улози. Преведена је на више од 12 језика, а у Совјетском Савезу се употребљава у школама за учење енглеског језика.

После тога Франк Баум је објавио још осам књига: Чудна земља Оза, „Оза из Оза“ и др. Најзад је изјавио да неће више писати о тој земљи. Деца су се побунула, настала је ситуација слична оној кад је Конан Дојл усмртно Шерлока Холмса.

Од 1913. године Франк Баум се повукао на своје имање и ту је умро 1919. Међутим, деца никако не верују да њихов омиљени писац није жив и на његову адресу и данас стижу њихова многобројна писма.

ЗБРКА У ЖИВОТЊИНСКИМ ЈЕЗИЦИМА

О вештини преводјења с једног језика на други написано је много књига. Неупоредиво ређе се пише о тешкоћама превода са „животињских језика“ на људски. Ево примера.

Лавез паса „преводи“ се на немачки језик као „вау-вау“, на енглески као „бау-бау“, на француски „ва-ва“ српскохрватски и руски „ав-ав“, а по мишљењу Италијана пси лају „бу-бу“. И прасци, нагледа, на разним језицима различито грукну: енглеско прасе говори „уин-уин“, немачко — „квик-квик“, италијанско „фрон-фрон“, финско — „снерф-снерф“, а руско „хрју-хрју“.

Док немачка овца каже „ме-ме“, шпанска пишти „би-би“, турска — „мми-ми“, наша и руска „бее-бее“, а енглеска — „ба-а“.

И петлови у разним земљама на различите начине оглашавају зору. Енглески петак — „кук-е-дудл-ду“, немачки „кики-рики“, турски — „коко-ри-ко“, холандски — „куке-луку“, руски — „ку-ка-ре-ку“, а наш ку-ку-ри-ку“.

ПИСЦИ КАО САРАДНИЦИ

Крајем прошлога века, негде око 1876. године, у српској штампи појавио се низ илустрованих листова чија је сврха била да потисну мноштво страних, нарочито немачких „часописа за породицу и дом“, који су били врло радо читани и „гледани“, па су из њих чак исецане слике и урамљиване. Ратне године 1876—1878. посебно су пружиће грађу тим листовима. Наши људи будно су пратили све што се догађало на бојиштима у Србији, Црној Гори, а потом и у Бугарској, коју је ослободила руска војска. Илустрације су, углавном, коришћене из стране штампе чији су дописници и цртачи пратили војску српске и црногорске државе на њеном ослободилачком походу. Колико је интересовање нашег света било за ове догађаје најбоље показује овај пример: Ј. Јовановић-Змај у Новом Саду издавао је у то време своју „Илустровану ратну хронику“, која је имала више претплатника него иједан његов дотадашњи лист.

Неки од тих наших првих илустрованих листова тежили су да постану и књижевни, да „породици и дому пруже најбоље штиво из најбољих и најугледнијих књижевних пера“. Али, већини уредника није успело да остваре ову замисао па су и њихови листови били кратког века. Међутим, „Српској зори“, која је излазила у Бечу од 1876—1881. го-

дине то је пошло за руком. Она је постала један од најбољих наших старијих књижевних листова захваљујући свом уреднику који је успео да окупи најпознатија имена у тадашњој српској књижевности. (У Хрватској, у исто време, то је представљао загребачки књижевни часопис „Вијенац“, који је уређивао Аугуст Шеноа, тада већ прослављени књижевник).

Уредник „Српске зоре“ Тодор Стефановић Вилоски сам није имао књижевног имена, али је зато био добар организатор. Ванредно је успешно користио своја познанства са тадашњим српским књижевницима и научницима да их окупи на сарадњу, умео је да буде тактичан према свакоме од њих и да их за прилоге прилично добро награђује.

Много година касније Тодор Стефановић Вилоски истакао се својим студиозним радовима о прошлости Београда, који су и данас врло цењени. Посебно су занимљиве његове „Успомене“, нарочито они делови који се односе на многобројне сараднике „Српске зоре“, у своје време најбољег нашег књижевног часописа намењеног „дому и породици“.

Тешко би било набројати све сараднике „Српске зоре“, али довољно је рећи да су у њој од 1876—1881. године сарађивали: Ђура Јакшић, Стјепан Митров Љубиша, Јаков Игњатовић, Љубомир Нена-

довић, Лаза Костић, Јован Јовановић-Змај, Лаза Лазаревић, Милорад Поповић-Шапчанин („Сањало“), Милан Ђ. Милићевић, па и Мина Караџић, Вукова кћерка, потом путописац Милан Јовановић-Морски, Стојан Новаковић, Чедомир Мијатовић, и низ других тада врло познатих имена српске књижевности и науке. У „Српској зори“ први пут су се појавила касније велика књижевна имена као Лаза Лазаревић и други, у њој су објављена дела трајне књижевне вредности као „Вечити младожења“ Јакова Игњато-

ничи су имали своје људи, па и поред тога што их је уредник стално мољакао да му „започете ствари доврше“ (јер су многи од њих писали из броја у број, од наставка до наставка), они би се, примивши хонорар „за цело“ напустили што их „узнемирује“ и нема у њих поверења. Изгледа да је најмарљивији сарадник био Стјепан Митров Љубиша. Он је сам вршио чак и коректуре својих прилога, а поред тога год је могао „пропаговао лист и за њега скупљао претплатнике“ Једни сарадници, као на пример

же „где је стао“. За свој хонорар није бринуо. И кад би му га уредник послао, он је питао: „Зашто то?“ Јаков Игњатовић уопште није водио бригу где му које дело излази, па је због тога касније погрешно наводио и своју сопствену библиографију. Ђура Јакшић је своју познату приповетку „Чича Тима“, која је касније изазвала читаву побуну међу читаоцима „Српске зоре“, започео да објављује 1876. године. И одједном нестале му стрпљење да доврши свог „Чича Тому“. Избио је рат 1876. године и мисли Ђу-

вића, писма „О Црногорцима“ Љубомира Ненадовића, Љубишина „Причања Вука Дојчевића“, одломци из Јакшићеве драме „Станоје Главаш“ итд.

Разумљиво је да се сарадња са тако широким кругом књижевника није одвијала без тешкоћа. Уредник „Српске зоре“ имао је прилично мук са овим најзнатијим именима српске књижевности. Сарад-

Стојан Новаковић, одбијали су да приме хонорар, док су други као Милан Ђ. Милићевић цепцљачили у томе; Ђура Јакшић би примио хонорар унапред „за све што је написао и што је мислио да икада напише“. Јаков Игњатовић писао је свој роман „Вечити младожења“ из броја у број, па често није знао шта је у ранијем броју написао него је тражио уредника да му ка-

ре Јакшића одоше на другу страну. Кад је уредник богорудио да заврши причу (не смејући да каже како му је хонорар за њу исплатио) Јакшић одговори: „Пути, путу, кад се сврши рат биће и „Чича Тиме“ и пуно других прича, али сада не тражи ништа од мене“.

Ђура Јакшић био је један од најстаријих сарадника „Српске зоре“ и уреднику најмилији. Знајући тешко десничове стање, излазио му је уредник у сусрет више него и коме и давао му аконтације „у маглу“ — то јест, „написао или не написао“.

Лаза Лазаревић се појавио у редакцији „Српске зоре“ са својом приповетком „Први пут с оцем на јутрење“. Наступио је скромно и готово бојажљиво. Кад му је уредник саопштио да је примио његову приповетку и да ће је прочитати, млади лекар Лазар Лазаревић рече: „Молим вас да је не штампате ако вам се не свиђа и да ми кажете какве сте јој мане нашли. Но ако сам се и буде свидела, онда молим да је штампате кад хоћете и кад у листу узимате места“. Потом је Лаза Лазаревић замолио уредника да испод текста никако не наведе име писца, и то уз касну реч

„Кад сам још исте вечери прочитао причу „Звона с цркве у Н.“ (тако је гласио првобитни наслов ове Лазаревићеве приповетке) — казује уредник „Српске зоре“ — ја сам био уверен да сам тога дана привредио своје листу једног новог и одличног сарадника и да је српска приповедачка књижевност у Лази Лазаревићу добила једног од најугледнијих својих представника“.

Јован Јовановић-Змај, увек заузет јавним пословима, уређивањем листова и својим књижевним радом, одазивао се свесрдно уреднику „Српске зоре“ и у овим најситнијим, често безначајним али нужним прилозима. Он је добро познавао уредничке невоље јер их је и сам искусио.

„Лаза Костић се дурио, али се ипак одазивао прилозима који, додуше, нису били чести, али ипак већ само Лазаро име допринишло је угледу листа“.

Тешко је набројати све, па и оне најугледније сараднике „Српске зоре“, која је по броју претплатника надмашила све раније и касније књижевне часописе. Око 1878. године овај часопис је имао 2.600 претплатника. Стога је и могао да добро хонорише своје сараднике и да многим „опрости награду кад баш и нису дали обећани прилог“.

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

НАЈЗАД ЈЕ ДЕЈВИ ИЗВУКАО СЕБЕ И ГОТОВО ОНСЕВШЕЊЕНОГ ДЕЧАКА НА ОБАЛУ...

ДЕЧАК СЕ КАО ВРЕЋА СРУЧИО НА ЗЕМЉУ...

НА ДВА КИЛОМЕТРА УЗВОДНО, ПОГЛАВИЦА САВЕЗНИЧКОГ ПЛЕМЕНА, ПОКУШАВАО ЈЕ ДА УБЕДИ ВИДРУ ДА СУ БЕГУНЦИ МРТВИ!

СМИРИ СЕ ВИДРО И ЈЕДИ! ТВОЈИХ НЕПРИЈАТЕЉА НЕМА ВИШЕ!

СИМ СВАНЕ ПРЕТРАЖИЉУ ОБАЛУ! СМРИГУ СЕ ТЕК КАД НАБЕМ ЊИХОВА ТЕЛА!

ОСТАЛИ ИНДИЈАНЦИ НИСУ ДЕЛИЛИ ВИДРИНУ СУМЊУ. ЗЕЛИ СУ, СМЕЈАЛИ СЕ И ЗАБАВЉАЛИ...

НЕ СЛУТЕЊИ ДА ЈЕ ДЕЈВИ НА ДВА КОРАКА ОД ЊИХ...

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ

ШАХОВСКИ МОЗАИК

МАРАТОНСКА ПАРТИЈА. — Рекорд по броју одиграних потеза држи партија одиграна између Пилника и Черњака на традиционалном турниру у Мар дел Плати 1950. године. Она је трајала 22 часа и после упорне борбе завршила се нерешено. Нешто слично десило се и на шампионату Совјетске армије 1962. године. Мајстори Александар Давидович Благодзе из Тбилисија и Виталиј Валентинович Жилин из Ростова на Дону четири пута су настављали своју партију која је трајала више од 18 часова. За то време они су повукли 135 потеза. Победу је однео мајстор Жилин, који је освојио прво место на шампионату. Интересантно је да је до прве размене фигура у овој партији дошло тек у 86. потезу. Раније је као „маратонска партија“ био познат сусрет на турниру у Карловим Варима 1907. године између велемајстора Дураса и мајстора Волфа који је имао 168 потеза. Мајстор Волф је добио ту партију.

СВИ ПЕШАЦИ НА ТАБЛИ. — Тараш је у партији са Готшалом на турниру у Трибергу 1888. године имао после 95 потеза још свих осам пешака на табли, што се врло ретко догађа на великим такмичењима. У партији Чејес — Гринфелд на турниру у Карловим Варима 1923. године после 94 потеза са табле је скинут само један пешак!

СИМПТОМАТИЧНА ИМЕНА. — На једном мањем турниру у Паризу последње место заузео је гост из Енглеске То не би привлачило пажњу да његово презиме није било — Шампион! Сличан случај десило се пре око 40 година на турниру у Словенији који је био локалног карактера. Резултат је у погледу последњих места донео изненађење. На зачељу табле нашла су се

двојица шахиста чија су презимена — Задњег и Останек!
ЛАНЦА ПОВЕДА И ПОРАЗА. — Од 1. децембра 1895. до 16. јануара 1896. године одигран је у Петербургу шестокружни меч-турнир четворице чувених великих шаховских мајстора: Ласкера, Штајница, Пилсберија и Чигорина. На такмичењу је победио Ласкер са 11,5 поена испред Штајница са 9,5, Пилсберија са 8 и Чигорина са 7 освојених поена. Занимљиви су били међусобни резултати великих противника: Пилсбери је победио Ласкера са 3,5:2,5, Штај-

ниц Пилсберија са 5:1, Чигорин Штајница са 3,5:2,5, а Ласкер Чигорина са 5:1. Резултат подсећа на зачарани круг у коме је најбоље прошао светски шампион Ласкер.

МЕЧ ИЗМЕЂУ НОВИНАРА. — Новинари прашког листа „Руде право“ предложили су својим московским колегама из листа „Правда“ шаховски меч путем телеграфа. Меч је одигран почетком јануара 1963. године и трајао је око пола године. Главни судија меча, велемајстор Лудек Пахман, саопштио је да су московски новинари били бољи и убедљиво победили са резултатом 8:2.

општио боју фигура. Они су партију одиграли али је после неколико дана установљено да је учињена грешка. Поражени се обратио својој шаховској федерацији тражећи да се партија поништи и одигра нова. Случај је доспео пред Сталну комисију Светске шаховске федерације за тумачење правила шаховске игре на Конгресу 1960. године која је пресудила: рекламацију треба одбацити пошто је учињена после завршетка партије.

ИСПРАВНА ПРОМОЦИЈА. На Шаховском фестивалу у Опатији 1960. године једна правилна одлука судије изазвала је дискусију јер се поставило да играчи са вишим титулама не познају фи- несе шаховских правила. Један играч је ставио пешака на изводно поље f8 и почео да тражи фигуру коју би поставио на његово место. Узео је даму и пре то што ју је ставио на табу примеглио је да би изгубио партију.

ниц Пилсберија са 5:1, Чигорин Штајница са 3,5:2,5, а Ласкер Чигорина са 5:1.

НИЈЕ МАТ

крај налази у мату. Сличан је и један случај на турниру играча прве категорије. Један је од учесника објавио партнеру мат у два потеза, али их није повукао на табли. Објава мата је била довољна да партнер на форумларима потпише предају, установе са столице и упуте се к излазу из турнирске дворане. Одједном, у мислима је реконструисао критичну позицију и видео да у њој нема мата. Брзо се вратио и анализира на табли га је у то уверила. Фигура која је требало да учествује у мату штапила је сопственог краља па није могла да се с тог поља покрене. Ипак играчу је забележен пораз.

ЗАМЕЊЕНЕ ФИГУРЕ

На једном турниру у Италији, одиграном пре неколико година по швајцарском систему судија је начинио грешку. Двојици играча у једном сусрету је погрешно са-

Због тога је морао да се задовољи увођењем скакача у игру. Скакач је дошао на табу, а одмах и протест партиера судији јер, тврдио је није поштовано правило „так нуту-макнуто“. Многи су му дали за право, али судија није. Правило за тај случај гласи: потез је одигран тек када играч фигуру постави на табу и од ње одвоји руку.

ЛОБАЊА ЗА ЧИТАЊЕ БУДУЋНОСТИ

Свештеници Мистека, старог народа који је у Мексику живео пре Ацтека, читали су будућност у лобањама изважаним у једном комаду кри-

стала. На нашој слици види се директор Мексичког туризма Хорацио Макалпен, како разгледа једну од ових лобања, откривену недавно близу Мексика.

НАЖЊЕНО УДАЉАВАЊЕ

Пре неколико година у Врњачкој Бањи су једновремено одигране два екипна такмичења. Један шаховски клуб је учествовао са своје две екипе на овим такмичењима, али случајно се десило да су му једног преподнева недостајала два играча. Пошто се играло у истој згради решено је да два играча једновремено играју у обе екипе. Како се такмичење одвијало у исто време они су убрзо напуштали једну табу и одлазили другој. Овакав случај није предвиђен у шаховским правилима, па је још у току партија судија морао да размисли како да поступи. Он је казнио обојицу играча губитком партија због тога „што су се без дозволе удаљавали из турнирске сале“. Судија другог екипног такмичења, на коме су ови исти играчи учествовали, није запазио да су они једновремено играли две партије.

ОДЕЛА РАЂЕНА ПО КАЛУПИ

Француски новатор Леополд Старкман који је пре више од једне деценије патентирао израду одела по калупу, без шави и шивења, можда ће ускоро постати један од најпопуларнијих проналазача. Експерименти, који се врше на изради таквих одела у САД, приводе се крају и показују да се стављањем на калупе и загревањем прили-

ком обликовања, површине разних тканина могу повећати за 300 до 500 одсто. Долазе у обзир само тканине од термопластичних влакана, као што су најлон, орлон и тергал или оне које садрже бар 75 одсто тих влакана. Одела израђена на калупу два пута су јефтинија од шивених, елегантнија су и могу се правити у разним величинама.

ЋУДИ ТРОПСКИХ РИБИЦА

У последње време почињу љубитеље природе све више да привлаче сићушне лепе рибице живописних боја, које живе у слатким водама или морима тропских крајева. У свету су данас добро познати аквариофили, људи који гаје egzотичне рибице у прозачној и благо осветљеној води акваријума, поред исто тако необичних и живописних биљака из далеких тропских крајева. У Немачкој постоји око 100 удружења аквариофила, а америчка федерација аквариофила има 50.000 активних чланова. Рачуна се да број аквариофила-аматера у САД није много мањи од броја филателиста.

Аквариофилија се нагло ра

звија захваљујући развиту савремене авијације. Некада су тропске рибице дуго путовале спорим бродовима и уз пут би велики број угинуо. Данас их стављају у нарочите пластичне кесе и већ су, после неколико часова путовања, у акваријуму париског или њујоршког аквариофила. Недавно је у Паризу организован Салон аквариофила из целог света на којем су приказане многе врсте egzотичних рибица. Највише је било јефтених кинеских рибица које вешти риболовци хватају у змијугавим поточницама Облачних планина, недалеко од Кантона, затим оних које су власти многих јужноамеричких држава мобилисале за борбу против ларви комараца, индокине-

ских прозачних као стакло, риба-лептирова, из Нигера, риба-ножева из Конга, и дивних јапанских црвених рибица чији репови подсећају на димне завесе. Цена ових последњих врста већ достиже 15.000 старих динара за један комад.

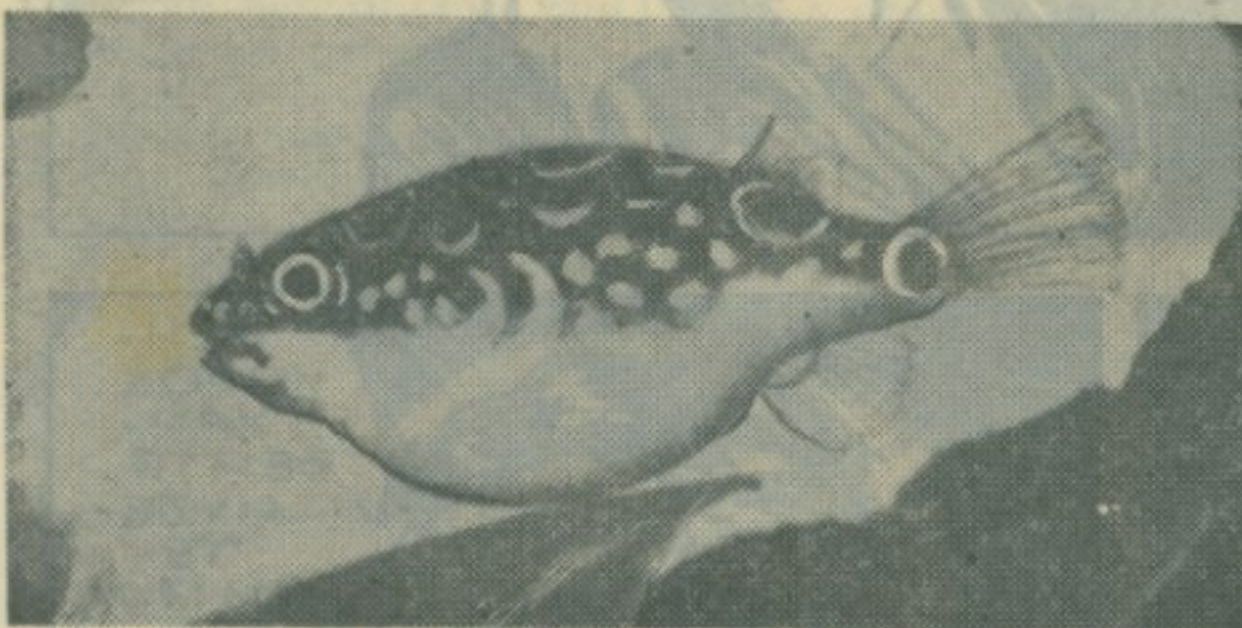
Нежне слатководне рибице врло су скупе јер се тешко размножавају. Тако, риба — диск из Амазона са сићушним устима којој је потребна танана жива храна често штрајкује глађу. Један примерак овакве рибице кошта око 90.000 старих динара. „Краљица“ Париског салона је била рибица налик на кадифени троугао која се кроз воду креће гипним ковчугастим покретима. Цена ове рибице достигла је на Салону око 400.000 старих динара.

У највећем акваријуму на париском Салону била је црвена рибица Јапана и Кине која је добијена укрштањем разних врста дивљих рибица. Оваква каква је данас не постоји у природи а у акваријумима се гаји пажљиво, попут баштенских ружа.

Тропске рибице су врло људиве и потребни су многи услови да би се могле размножавати. За неке се вода непрестано мора загревати и обогаћивати кисеоником а неке се размножавају само

РАТОВОРНЕ СИЈАМСКЕ РИБИЦЕ

АФРИЧКА РИБИЦА

ако се положи на широко лишће акваријума. Још се теже одгаја једна врста тропских барских рибица. Живи у барицама које преко лета пресуше и јаја положена у муљ треба да буду изложена летњој суши све до јесењих киш. У акваријумима се ове рибице могу размножавати само ако се њихова јаја више месеци држе на скоро савим сувом месту. Код једне врсте рибица из Амазона често се догађа да родитељи поједу сопствена јаја а мужјаци ратоворне сијамске врсте морају у акваријумима бити одвојени стакленим зидовима да не би заподели крвав и непоштедан двобој. У Бангкоку се ове мале фури је, као петлови или бикови, специјално одгајају за двобоје којима присуствује много гледалаца.

WALT DISNEY МАЧКА ДЕТЕКТИВ

У СКРОВИШТУ БАНДИТА ЧАСОВИ ПУНИ НАПЕТОСТИ СПОРО СУ ПРОЛАЗИЛИ... БАР ЗА БЕСПОМОЋНУ ДЕВОЈКУ...

ТИ ЗНАШ, ЦУРО, ДА МНОГЕ БАНКЕ МАРКИРАЈУ НОВЧАНИЦЕ! ПОШТЕН РАЗБОЈНИК ИХ СЕ ДОЧЕПА...

... И КАД СИРОМАШАК ПОСЛЕ НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ ПОМИСЛИ ДА ЈЕ ГУЂВА ПРОШЛА И ПОУЧЛА ДА ИХ ПУСТИ У ОПТИЦАЈ ОНИ ГА... ЦАП!

ДА СЕ НЕ ШАЛИМ, ЦУРО! ТИМЕ ИГРА САМО ПОСТАЈЕ ИНТЕРЕСАНТИЈА!

СУТРАДАН СЕ ДРУГИ БАНДИТ ВРАТИО ПОШТО ЈЕ ДОБРО ПРОУЧИО ОКОЛИНУ...

НАШАМ САМ ОДЛИЧНО МЕСТО! ТО ЈЕ...

УМУКНИ ЗА ТРЕНУ... ТАК!

У КУХИЊУ, ЦУРО! ТРЕБА ДА РАЗГОВАРАМО О ПОСЛОВИМА!

НЕМОЈТЕ МЕ УБИТИ! НЕКУ ВАС ЈДАТИ ОВЕБАВАМ

У КУХИЊУ, СРЦЕ!

ДА ТИМЕ НЕ ЗАБРАВАШ ЦЕЛУ СТВАР?

ДЕНИ, БЕБИЦЕ! НИСАМ ЈА АМАТЕР... СТАРИ САМ ЈА МАЈСТОР!

МАРГАРЕТ МИЛЕР ЈЕ ЗНАЛА ДА СУ ЈОЈ ЧАСОВИ ИЗБРОЈАНИ...

КАД... КАД БИХ САМО МОГЛА ДА ПРИВУЧЕМ ПАЖЊУ...

ХАРТИЈЕ... НАЗЛОНСКЕ ЗАВЕСЕ... ШИВИЦЕ...

ЖУРНО ЈЕ СПРОВЕЛА СВОЈ ПЛАН У ДЕЛО...

ИДУЋЕГ ТРЕНУТКА...

КАД БИ САМО НЕКО ВИДЕО ВАТРУ!

Тисама читалаца

- Драга редакцијо,
- Желео бих да се дописујем са вршњацима из земље и иностранства и то на мађарском, српскохрватском и немачком језику. Скупљам све врсте старих новчаница.
- Неврошка Шиман,
Ул. Радничка 12
Зрењанин — Југославија
- Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства на немачком, српскохрватском и мађарском језику. Скупљам разгледнице и марке. Волим филм и забавну музику. Волим: „Индекс“, „Златне дечке“ и „Црвене Корале“. Имам 17 година.
- Тури Ирена
Ул. Синђелићева 18/а
Кикинда — Југославија
- Желео бих да се дописујем са младићима и девојкама из земље и иностранства па вас стога молим да објавите моју адресу у вашем листу. Имам 21 годину. Језик дописивања: српскохрватски, македонски и италијански.
- Петровски Михајло
Ул. Карацова 50
Битола — Македонија
- Зовем се Зорица и имам 13 година. Желим да се дописујем са друговима и другарицама из целе земље. Редовно пратим ваш лист, а највише ми се свиђа „Флаш Гордон“.
- Зорица Петровић
Ул. Љубе Нешића 14
Зајечар — Србија
- Имам шеснаест година и желела бих да се дописујем са младићима и девојкама из земље и иностранства на руском, немачком и српскохрватском језику. Волим озбиљну и забавну музику, а такође скупљам и разгледнице.
- Рада Ковачевић
Ул. Републике 84
Гуча — Србија
- Молимо вас да у вашем листу (чији смо редовни читаоци) објавите наше адресе. Имамо по 14 година и желеде бисмо да се дописујемо са друговима и другарицама из СССР. Скупљамо марке, разгледнице, слике глумаца, салвете и значке. Језик дописивања: руски и српскохрватски.
- Бранка Цвиταν
Ул. Вељка Дугошевића 78
Петровац на Млави — Србија
(Југославија)
Радмила Грујић,
Ул. Петра Добрића 67
Петровац на Млави — Србија
(Југославија)
- Имам 17 година и идем у музичку школу „Стеван Мокрањец“ у Београду. Желела бих да се дописујем са девојчицама и дечакима од 16—20 година ради размене мишљења. Зато вас молим да ми пошаљете неку адресу мојих вршњака из социјалистичких земаља, а може и из осталих.
- Гордана Макрић
Ул. Станоја Главаша 13
Београд — Југославија
- Имам 17 година и желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства да бих познала живот младих. Скупљам разгледнице, марке, фотографије глумаца, текстове песама, волим Битлсе, Златне дечке, Катарину Казели, Риту Павоне, Миодрага Јевремовића, Николу Каровића и друге. Језик дописивања: српскохрватски и немачки. Одговорићу на свако писмо.
- Ружица Павловић
Ул. Момчила Вукосављевића 62
Обреновац — Југославија
- Зовем се Мирјана. Имам 13 година. Редован сам читалац вашег листа. Скупљам разгледнице и маркете. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства — СССР. Језик дописивања: српскохрватски и руски.
- Мирјана Савовић
Ул. Обилићева 89/Б
Чачак — Југославија
- Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Имам 14 година и завршила сам VII разред осмогодишње школе.
- Ирена Арсенијевић
Ул. Адмирала Гепрата 1
Београд — Југославија
- Редовно читамо „Политикин забавник“ и много нас је образовала нова рубрика „Писма читалаца“. Ученице смо VIII разреда и зовемо се Мира и Нада Терзић (близнакиње смо). Ја и моја сестра желеде бисмо да се дописујемо са друговима и другарицама из Енглеске. Језик дописивања: српскохрватски и енглески.
- Терзић Мира и Нада
Ул. Мије Јовановића 96
Штитар код Шапца
Југославија
- Имам 16 година и зовем се Радисав. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље. Скупљам марке и разгледнице.
- Радисав Станикић
Извор з. п. Мутница, Параћин
- Зовем се Јаценко Вера и ученица сам осмог разреда основне школе у Лењиногорску. Веома бих воледа да се дописујем са децом из разних земаља. Због тога вас молим да моју адресу објавите у вашем листу.
- СССР
В. К. О. гор. Лењиногорск
ул. Игловаја № 9
Јаценко Вера

Ђавоље острво било је познато као прави пакао за политичке осуђенике из којег се није могло умаћи. Услови на њему су били веома тешки, па ипак, људи су све подносили.

Дванаестог јула 1937. године мршав човек, који вероватно није имао више од 40 килограма, с муком је силазио с једног канадског теретњака у Сан Педру, у Калифорнији. Имао је само 37 година, а изгледао је као старац од 80. Тело му је, само кожа и кости, било покривено ранама, био је готово слеп и без иједног зуба. Носио је пакет прљавих табача хартије, тежак преко 15 килограма.

То је био Рене Балбенов, осуђеник број 46635, који је управо успео да побегне из пакала. Успео је да умакне са Ђавољег острва, из чувене француске робијашнице у Гијани.

Почетком 1938. године рукопис који је Рене љубоморно чувао толико времена угледао је свет као роман: „Суха гиљотина.“ Роман је изазвао праву сензацију у свету причајући о човеку који је провео у паку 15 година и о безброј других људи који су још били тамо, као и о онима који су тамо остали заувек. Свет је био потресен оним што је дознао из Ренеове књиге. Али Французи су тек 1953. године послушали тај глас protesta и укинули робијашницу у Гијани, после пуног века њеног постојања.

После Ренеове књиге појавиле су се и многе друге књиге и филмови. Али, сви су они били само бледа сенка стварности. Нарочито филмови. Протле године два америчка новинара су отишла да посете Ђавоље острво, десет година после укидања најстрашније робијашнице на свету. Чак и оно што су тада, после целе деценије, видели било је страшно.

Гијана је мало место историјске покрајине. Новинари Дик Смит и Џон Дегмен су до ње стигли авионом. Тамо их је примио гувернер Гијане капетан Паул Никол. Рекао им је да немају шта да виде на Ђавољем острву јер сви оно што је о њему и његовим „чудима“ писано представља чисту лаж. Затвор у Гијани није био ни горе ни бољи од осталих затвора у свету, тврдио је.

Робијашница у Гијани је на три острва — Краљевом, Светог Јосифа и Ђавољем — и имала три затвора. Сва три острва леже врло близу једно другом северно од Гијане у Атлантском океану. Од та три острва Ђавоље је било најмање и са најмањим бројем затвореника али су сва три острва постала позната баш због Ђавољег острва. На њему је капетан Драјфус, главна личност чувене „Афере Драјфус“, одлежао скоро пет година, потпуно изолован од целог света. На Ђавољем острву су

ПОСЕТА ЂАВОЉЕМ ОСТРВУ

се налазили само политички затвореници и никад их, у исто време, није било више од дванаест. Око 2.000 затвореника је било у главном затвору у самој Гијани, док их је на сва три острва једва било две до три стотине.

У самој Гијани и сада има око 200 бивших осуђеника који после издржане казне нису имали куда да оду. Ови „доброброљни затвореници“ ништа не раде, јер за њих и нема посла, већ живе од просјачења или се хране на ђубришницама.

Један од тих бивших затвореника је рекао новинарима да је лежао у затвору 48 година зато што је у Француској украо новчаник једној дами. Заправо, он је због крађе био осуђен „само“ двадесет година а због покушаја бекства и других казни добио је остатак до 48 година.

Француско судство је било веома строго. Најстрашнији од свега је био такозвани двоструки систем. Према том систему осуђеник је морао да проведе као слободњак у Гијани, некој врсти чистишта, исти онолики број година колико је провео у самом затвору. Међутим, скоро је сваки осуђеник успео да „заради“ још неколико година, због разних преступа а нарочито због покушаја бекства. Било је затвореника који су били осуђивани и на 80 година затвора што, разуме се, нису издржали јер их је смрт раније ослободила.

Живот слободњака био је готово тежи од живота у самом затвору. Посла, да поштено зараде своју храну, није било, па су слободњаци кради често намерно да би их вратили у затвор где су имали обезбеђену храну и стан. Мало је слободњака који су успели да прођу кроз чистишта и да се врате у друштво.

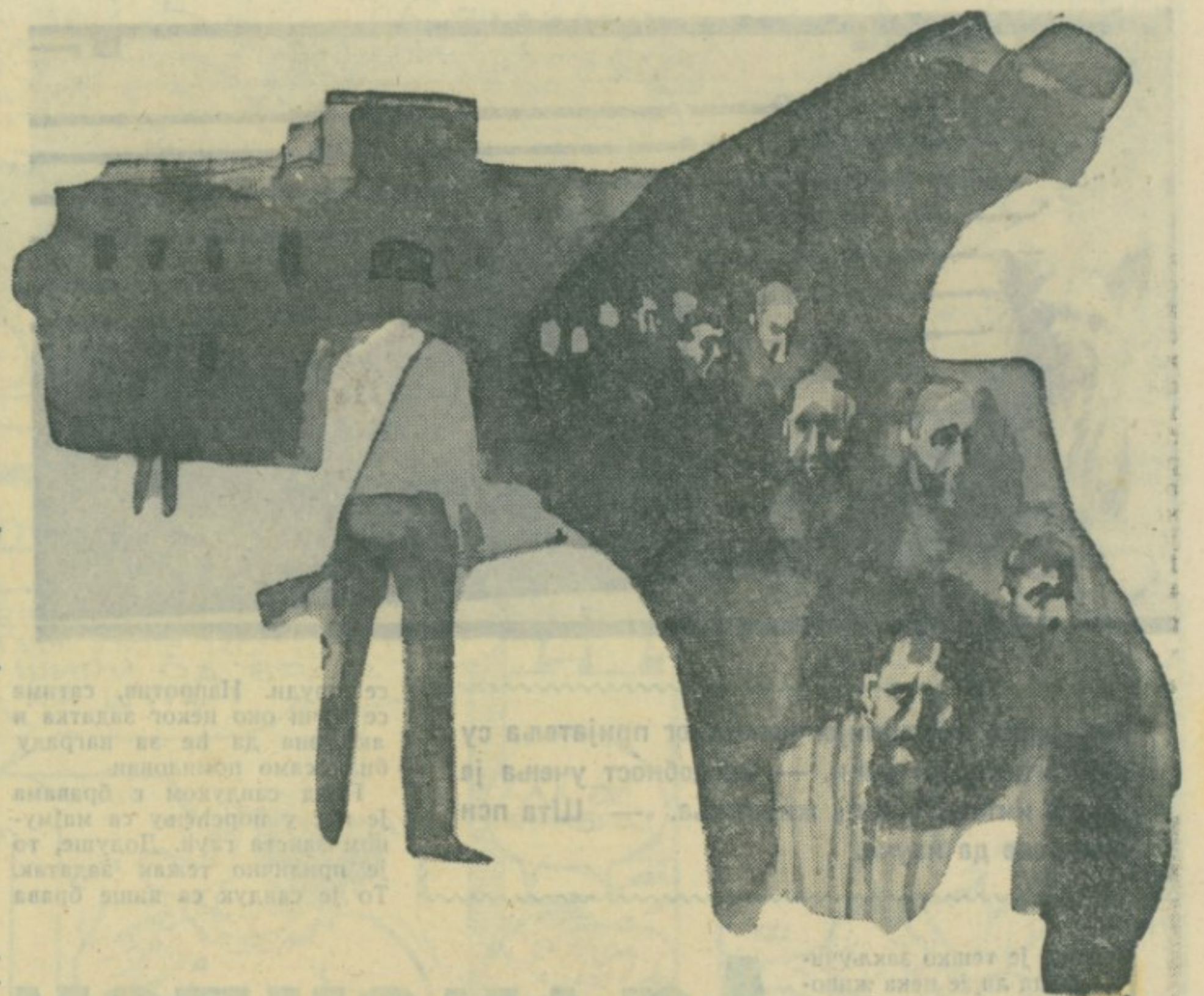
На Краљевом острву су се налазили најлакши осуђеници којима је било дозвољено да раде у врту или да обав-

љају разне послове за стражаре. На острву Светог Јосифа били су најтежи криминалци. На њему је било две врсте самица: без крова, у којима су осуђеници морали да проведу првих осам дана (а касније само по казни) мокри од кише или полудели од јаког полутарског суица. И друге — мале као телефонске кабине, у којима су осуђеници проводили дане, месеце, године, па чак и цео живот. Храну су добијали кроз један шубер. Ђелије су биле потпуно без светлости и само по један сат дневно осуђеници су пуштани на чист ваздух.

Људи који су полудели у овим ћелијама — а таквих је било на стотине — пребацивани су у ђуднице на другом крају острва одакле су се непрекидно чули њихови очајнички крици. Ту је била и болница и њен чувени „мртвачки сандук“. Сандук је био затворен са три стране док је са четврте био отворен. Мртвац је стављен у сандук и сандук је по два даскама клизнуо до ивице једне стене одакле је тело летело право у чељустима многобројних ајкула, које су ту даноноћно дежурале.

Од Краљевог до Ђавољег острва, мада их дели само педесетак метара мора, скоро је немогуће прећи. Раније је ту био један гвоздени кабл преко кога је слата храна политичким затвореницима на Ђавољем острву. Струја између два острва је веома јака тако да мали чамац лако може да се преврне а многобројне ајкуле непрестано „дежурају“.

На самом Ђавољем острву још и сада постоји једна кула у којој су становали стражари који су даноноћно контролисали цело острво. Само острво је врло мало тако да човек једва може да попуши цигарету путујући са једног краја острва на други, како каже један бивши осуђеник. Природа је створила острво да буде рај (као уосталом и

друга два), јер на њима није било инсеката али су људи тај рај претворили у прави пакао.

По одласку са острва Драјфус је писао: „Колиба, означена за мене, била је сазидана од камена и врло мала. Не прозорима су биле дебеле гвоздене шипке. Врата су била дрвена али врло масивна. У предсобљу је даноноћно била стража, пет стражара који су се смењивали свака два сата. Кроз шпацикуну на вратима стражари су ме непрекидно држали „на оку“. Мада су врата била заључана и са гвозденим шипкама, свако су ми вече стављали окове на ноге а ланац везивали за кревет. Због тих окова у кревету се нисам уопште могао да окренем. Такав је жи-

вот био неподношљив, нарочито за време врелих тропских ноћи.“

Супротно већини других осуђеника Драјфусу није било дозвољено да ради, да разговара са било ким, ни да гледа у море. Његова је изолација била потпуна. У току пет година био је усамљеник који сем својих мисли није ништа друго имао. Таква је казна била тежа и од најтежих физичких тортуре.

Французи су потрошили доста новца за доношење материјала и зидање колибе у којој је смештен Драјфус. Међутим, то је било непотребно пошто је само острво била хелија из које се није могло побећи. Зидови, гвоздене шипке, стражари — били су су-

вишни. Ајкуле су тако сигурно чувале стражу око острва да је сваки покушај бекства био самоубиство. Оног ко би умакао ајкулама чекала је немилосрдна џунгла.

Шта је са Ђавољим острвом и остала два острва да нас? То се многи питају. Француска влада је овластила гувернера Гијане да их прода али се купац није јавио. Било је предлога да се сазида хотел на неком од острва који би привлачио туристе али је и тај предлог пропao. Нико није хтео да уложи новац у хотел јер мало ко верује да би неко желео да дође и слуша потресне приче о нехуманости нашег столећа.

НЕОБИЧНИ РЕКОРДИ

Нови рекорд у ударању у бубањ постигао је недавно деветнаестогодишњи Американац из места Сент Луис у савезној држави Мисури ударајући без прекида 41 час и 48 минута.

Необјашњива страст за разбијањем музичких инструмената захватила је 3000 студ-

ента америчког универзитета у Вирџинији: они су уништили два клавира за само 17 минута и 59 секунди. Најдуже парче износило је 22 сантиметра.

Партија шаха коју преко пишама играју Петер Андерсон, четрдесетогодишњи учитељ из Шкотске и Иван Љуиши, његов колега из Совјетског Са-

юза, траје већ седам година. Моментално нешто боље стоји Шкотланђанин, али ко ће победити и кад ће се уопште партија завршити, то још нико не зна.

Педесетогодишњи Џорџ Вархем, болничар у Ипсвичу у Енглеској тврди да је рекордер у испијању јаја. Он сматра да је ову титулу заслужио јер је успео да испије 48 свежих јаја у року од 1,43 минута, то јест отприлике сваке две секунде по једно јаје.

Енглез М. Инглиш, доброћудни двадесет трогодишњи веселац веома воли да једе и већ је тежак 100 килограма. Ево како изгледа његов апетит: 20 пакета пржених кромпира он „погрицка“ за мање од 50 минута, 30 јаја за пола часа, 15 литара млека испије за 35 минута. Његов циљ је да поједе 400 колача један за другим.

ВОДА КАО ЧЕЛИК

У Библији се на једном месту прича како је Исус Христос ходао по води као по тврдој земљи. Сличну стетњу могао би да изведе свако од нас — ако би научницима успело да створе језерце апсолутно чисте воде.

Површински отпор такве „чудотворне“ течности, чија структура није нарушена ни-

каким припајањима, веома је велик. Научници су, на пример, израчунали да је за разбијање млаза апсолутно чисте воде, чији је пречник свега 2,5 сантиметра, потребна сила од 95 тона. У лабораторијама је већ добијен млаз „свете воде“ за чије је разбијање потребна сила од 900 килограма. А такву отпорност имају неке врсте челика.

ЛОЛОЛИЛОСЕУ... ДОГОДИЛО СЕ У... ЛОЛОЛИЛОСЕУ...

... Хемширу. Удружење спортиста риболоваца из градина Питерсфилда, у енглеској покрајини Хемширу, уложило је жалбу против пењача који долазе из других места. Јер, док чланови питерсфилдског удружења уловљене рибе одмах враћају у воду, пењачи са стране „толико су немилосрдни и дрски да уловљену рибу носе кући“.

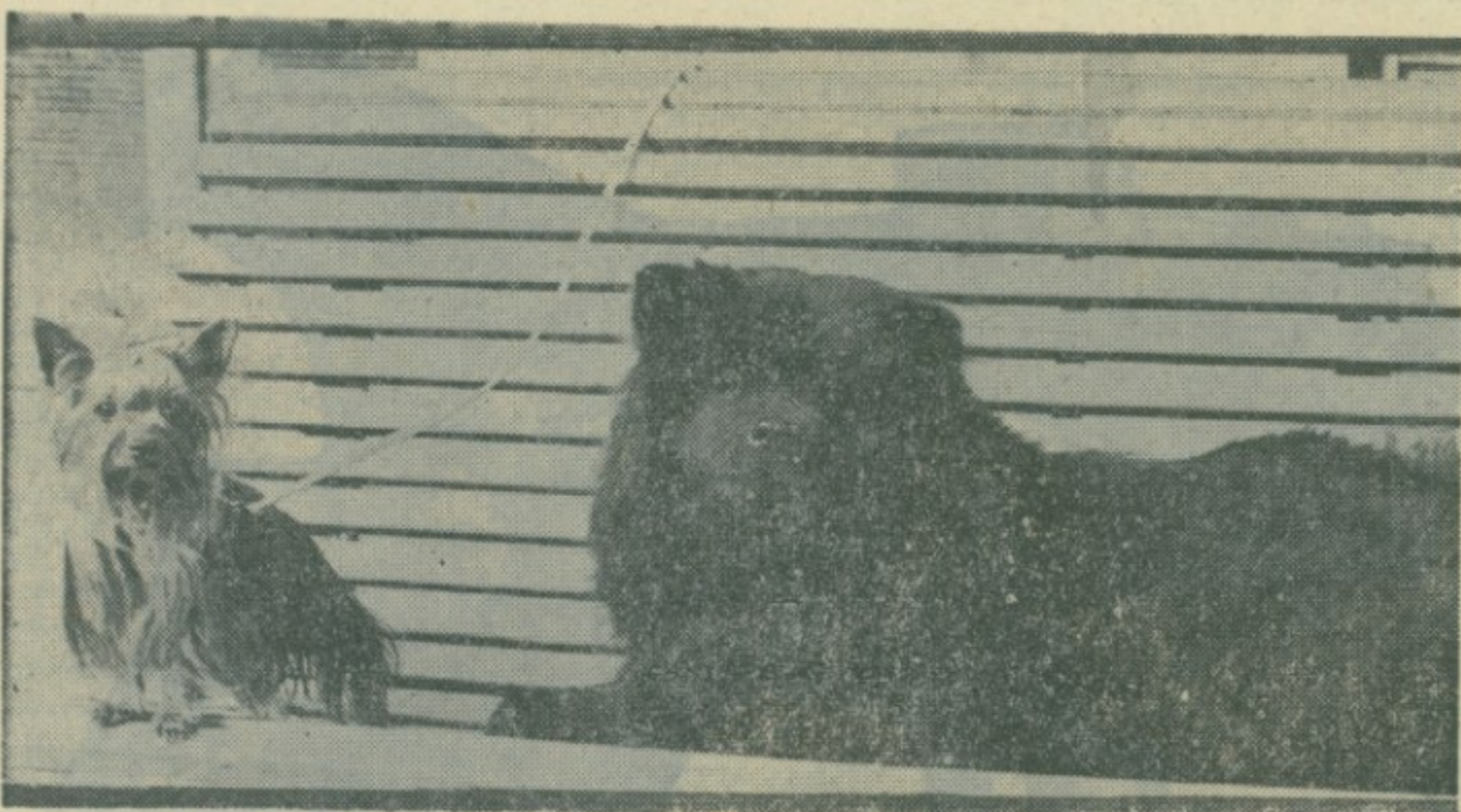
... Нанту. Из ординације једног зубног лекара два дана је одјекивала пригушена бука. На позив суседа дошли су полицијаци и провалили у зграду. У ординацији су нашли једног пацијента кога је расејани зубни лекар оставио „за часак“ на столици а затим — отишао на летовање заључавши за собом врата.

... Арizonи. Томас Клемендин позвао је усред ноћи полицију с молбом да одмах крене у потеру за доповом који је украо његову боу конструктор. „Лопов вероватно лежи негде у близини увезан као одојче у повоју“ — објаснио је Клемендин полицији. Јер, он је био сигуран да је циновска змија оковала провалника.

... Линколнширу. Возачу камиона Обрију Блајту и његовом сувозачу наједном су, наред друма, почеле да слећу новчанице у руке. Обри је с неба пале новчанице, у вредности од неколико стотина хиљада динара, предао полицији. Сопственица, нека Мери Илзен, оставила је отворену ташну на крову свог аутомобила и пуном брзином кренула на летовање.

Све врсте највернијег човековог пријатеља су припитомљени вуци. — Способност учења је израз интелигенције животиња. — Шта пси могу све да науче.

Веома је тешко закључити да ли је нека животиња паметна. То је посебно тешко неумољиво посматрачу који је увек изложен опасности да инстинктивне радње сматра резултатом размислања. Има животиња које заиста поседују способност размислања, али и многих других које чисто инстинктивно врше веома компликоване радње. Природа је усадила у вене ових животиња начин понашања који њиховој врсти омогућава опстанак.

Многе ниже животиње као што су птице, гмизавци, инсекти, у стању су да много штошта учине инстинктивно, али не и да нешто науче из искуства. То значи да тако рећи ништа не могу да науче што већ не знају аутоматски. Њихова способност да уче из искуства је веома ограничена, а њихова моћ размислања равна је нули.

Научници су утврдили да нека жива бића која се налазе на вишем ступњу лествица развитка, а посебно сисари, могу много да науче. Учење је даљи, напреднији облик интелигенције животиња. Највиши облик интелигенције је способност употребе ума: за извршење задатака треба наћи решење. Шимпанзо, на пример, употребљава ум када, без претходног искуства, ређа сандуке један на други да би дохватио банану на врху кавеза. Дакле, постоје три различите врсте интелигенције које долазе до изражаја у понашању животиња: инстинктивне радње, научене и оне на основу размислања.

Тешак труд без успеха

А како стоји са интелигенцијом паса? Изгледа да су неки пси интелигентнији од других. А типичан пас је пријатан, одан и весела животиња. Вероватно је најбољи пријатељ човека, али ниједан психолог који се бави проучавањем интелигенције паса нема о њима изузетно високо мишљење. На пример, професор Бич, са Јелског универзитета је установио да су задаци које пас, без претходне вежбе, може да реши тако једноставно да се тешко може говорити о способности самосталног размислања. Кад пас треба да реши неки задатак, он најчешће доста глупа во изгледа. И то не зато што

се труди. Напротив, сатима се мучи око неког задатка и ако зна да ће за награду бити само помилван. Пред сандуком с бравама је пас у поређењу са мајмуном заиста глуп. Додуше, то је прилично тешак задатак. То је сандук са више брава

Дали су пси паметни?

БЕКЕТ ЗА ТЕЛЕВИЗИЈУ

Први телевизијски комад Самјуела Бекета приказала је телевизијска станица Радио-Лондона почетком јула. Његов наслов је „Ех, Цоу“, комад има само једно лице и један глас. Један човек седи сам у соби гласно изговара сопствене мисли али глас који их изговара глас је једне жене. За разлику од многих позоришних дела овог

француског књижевника ирског порекла, овај комад је једноставан и јасан. У току кратког трајања комада (15 минута) гледаоци дознају веома много о Цоу, о његовом лицемерју, неверству и трагедији до које је дошло. Трагедији не само за мртву жену него и за несрећу у животу младог човека.

које се откључавају само ако се отварају одређеним редом. Мајмуни су у стању да пет брава отворе по утврђеном реду. А пас удара шапама и бесциљно трчи околу. Чак и ако отвори сандук, то је најчешће чиста случајност. Јер, иако пси брзо науче да отварају те замршене браве, изгледа да не схватају принцип. Ретко кад повезују узрок и последицу, што је основа за виши ступањ интелигенције.

Пошто је неколико паса научило тест: притиснути подлогу и тако отворити сандук у коме се налази кост, психолог је променио положај сандука. Пси су били потпуно

збуњени. Притискали су шапама место где се мало пре налазила полука, мада је она била само неколико сантиметара удаљена и јасно се видела. Тако нешто се мајмунима не би могло догодити.

Псима је показано место где се налази полука и за час су опет научили да отворе сандук. Али, када га је психолог мало окренуо, опет су се потпуно збуњили.

Свако учи за себе

Многи научници који су испитивали псе „тестом ограда“ — пса дели жичана ограда од коске, а два до три метра даље је рупа у оградџи — убеђени су да су пси само случајно налазили рупу у оградџи док су трчали поред ње и ударали је шапама.

Већина власника паса се куне да је њихов љубимац способен да научи трик који је пред њим изведен. Али никада пси тестирани у лабораторијама нису ништа научили примером.

У једном тесту пас је трениран да на одређени сигнал скочи на сандук и да онда као награду добије кост. Затим је уведен други пас да то посматра. Иако се пас број 2 заиста трудио да згради коску, није уопште дошао на помисао да скочи на сандук — мада је то пас број 1 пред њим бар сто пута извело.

Сви пси су, разуме се, припитомљени и одомашени вуци, чак и они мали пекинези. Да би створио 111 врсте паса, колико их данас има у САД, човек је морао хиљадама година да их одгаја. Његов први проблем био је да одстрани вучју природу и да га учини покорним или бар уместо агресивности да му усади дисциплину и послушност.

Још један рани проблем био је одстранити непријатељска осећања према човеку, а уместо њих развити псу наклоност ка човеку и жељу да му се допадне. Такве одлике ниједна друга животиња никада није успела да научи.

Најбољи чувар стада оваца

Пошто су први кораци били успешни, пси су затим одгајани тако да се у њима развијају жељене одлике. Терјери су изабрани због својих оштрих очију и ушију, ловачки пси због способности да прате траг дивљачи по мирису.

Овчарски и други пси који су вековима васпитавани да чувају стада, уобрајају се у најинтелигентније псе. Потребан је заиста високи степен будности и спремности да би се истерало стадо на поље и чуvalo. А уз то и изгубљене овце наћи и вратити, а туђе избацити из стада. Све то уме дресирани овчарски пас.

Иако пси нису можда у стању да схвате тестове и реше задатке за које је потребно размислање, и међу њима има примера који указују на високи степен психичке будности. Ево два интересантна случаја.

Први је аутентичан случај у коме асоцијација и сећање играју важну улогу. Једна жена отишла је са својим кокер-шпанијелом у посету пријатељици која је имала енглеског сетера. Случај је забележен у америчком граду Деријену. Оба пса играла су се одушевљено великом, издуваном црвеном лоптом. Гурали су је по поду собе и забављали се. Тако су се лепо понашали да је после три недеље жена опет повела кокер-шпанијела са собом у посету. Овога пута је изгледало да енглески сетер уопште не обраћа пажњу на свог госта. Непрестано је покушавао да изиђе из куће. Најзад му је власница љутито отворила врата. Пас је потрчао у башту до места где је дежала велика црвена лопта под дрветом и почео да лаје.

Др Густав Екштајн, психолог са универзитета у Чинцинатију, записао је случај шпица који је сваке ноћи пазио жену оболелу од шећерне болести. Жена је често губила свест, а шпиц је спавао испод њене руке и кад год би се осветио да се њено дисање променило, појурно би у суседну собу и пробудно болесничину кћерку.

ИНСЕКТИ ВЕЛИКА ТАЈНА ПРИРОДЕ

Инсеката има толико много широм света да природњаци још ни приближно не знају колико има њихових врста. До сада је класифицирано око 750.000 врста али се скоро сваке године дописује око 4.000 нових које се накнадно проналазе. Ентомолози (људи који студирају инсекте) кажу да број инсеката на нашој планети вероватно прелази неколико милиона. У том откривању ентомолози налазе и тако чудне врсте као што су инсекти који немају ни уста ни стомака и који никад не једу.

Међутим, упркос великим разликама које постоје између њих, инсекти имају и заједничких особина. Углавном, сви су инсекти нека врста живих машина. Сваки од њих представља чудо само по себи и ентомолози се узалуд труде да реше те природне загатке.

Има инсеката чији се цео скелет налази са спољне стране тела. Срце тих инсеката налази се при врху леђа. Нарочито чудо представљају неке тих инсеката које су тако покретљиве, савитљиве, еластичне и снажне да нема ништа чиме би се могле упоредити било код људи, животиња или ма какве машине коју је човек направио.

Недавно су ентомолози вршили опите са бубом котрљаном и том су приликом утврдили да она може да понесе тежину 850 пута већу од тежине свог тела. Просечан човек може да дигне нешто мало већи терет од тежине две трећине свог тела. Замислите када би човек или нека

лети брзином и до 70 километара на сат. Комарац, који се напије крви која превазилази три до четири пута његову нормалну тежину, удара својим снажним крилима око 300 пута у секунди. Међутим, има инсеката који ударе крилима и по хиљаду пута у секунди.

Инсекти који немају крила имају невероватно снажне ноге. Тако, на пример, обична бува може да прескочи сто пута већу висину од своје. Ако би човек могао да скочи толико онда би он са лакоћом прескакао висину од 180 метара!

Мада инсекти изгледају врло нежни они располажу невероватном снагом. Приликом недавних опита неколико пчела и лептира је било затворено у шупљу цев у коју је пуштен ваздух под притиском. И пчеле и лептири су издржали притисак од којег би и слон угинуо.

Инсекти имају врло неразвијен мозак. Њих кроз живот воде осетљива чула. Цврчак има уши на коленима а неки други инсекти имају уши у стомаку. Али, није важно где се уши налазе — оне су врло осетљиве. Људско уво ретко може да прими преко 20.000 вибрација у секунди. Међутим, има инсеката који примљују и преко 45.000 вибрација у секунди.

И очи инсеката представљају причу за себе. Многи инсекти немају уопште очи већ гледају такозваним „невидљивим очима“. Неки вешти фотографи успели су да сниме очи појединих инсеката. Тако, на пример, утврђено је да се

животиња могао да подигне терет 850 пута већи од своје тежине.

Једна врста лептира сели се сваке јесени са Исланда у Африку и у пролеће се враћа натраг на Исланд. Упркос ветровима, киши, олујама и свим другим сметњама ти лептири увек стигну тамо где науме. Разуме се да на том путу многи страдају, али већина ипак стигне.

Крв инсеката не тече кроз вене као што је случај код људског или животињског тела. Из главне артерије, која иде из срца кроз груди, крв се шири у све делове тела. Али, да би крв стигла и до најудаљенијих предела тела инсекта природа их је снабдела помоћним срцима која пумпају крв тамо где је потребно. Неки инсекти имају такво срце и у самој глави одакле пумпају крв у пипке који се на њој налазе.

Има инсеката који немају плућа већ се на њиховом телу налазе ситне рупице које су у ствари отвори малих каналџија. Ти каналиџи су повезани са два главна канала који се налазе у самом централном делу тела. Тако у ствари инсект дише сталним уисавањем ваздуха кроз мале рупице и задржава се у телу по жељи.

Непокретан инсект троши невероватно мале количине кисеоника али када је у покрету онда му треба доста.

И крила представљају право природно чудо. Тако, на пример, виљин коњиц који има веома нежна крила с лакоћом носи своје тешко тело и

очи виљинског коњица састоје од око 25.000 сићушних окаца, које личе на шарени мозаик.

Њихова чула укуса и мириса далеко превазилазе све оно што познајемо код људи и животиња. Пчеле и лептири могу да осете укус не само устима већ и ногама. Крајња граница где људи могу да осете укус шећера у води јесте сразмера један према 200. Међутим, мољци и лептири су у стању да открију шећер када се налази у води у сразмери један према 300.000. Слична је ствар и са чулом мириса. Мужјаци мољца су у стању да открију мирис женки на даљину од око 15 километара.

Људи би били пресрећни када би могли да направе апарате који би били тако осетљиви као што је, на пример, чуло укуса или чуло мириса код неких инсеката. Природа је још увек неупоредиво моћнија од човека.

НАМЕШТАЈ ОД ХАРТИЈЕ

Намештај од сабијене хартије премазан емајл-лаком у различитим бојама све више осваја купце у Енглеској и Америци. Ове ствари могу да се перу, односно да се прбришу влажном крпом, а да се нимало не кваре.

РАКОВИ АУСТРАЛИЈСКИХ МОРА СУ ЦИНОВИ У ПОРЕЂЕЊУ СА ЉУСКАРИМА ЕВРОПСКИХ МОРА.

АЈКУЛЕ СУ ЊЕНО ЗАНИМАЊЕ

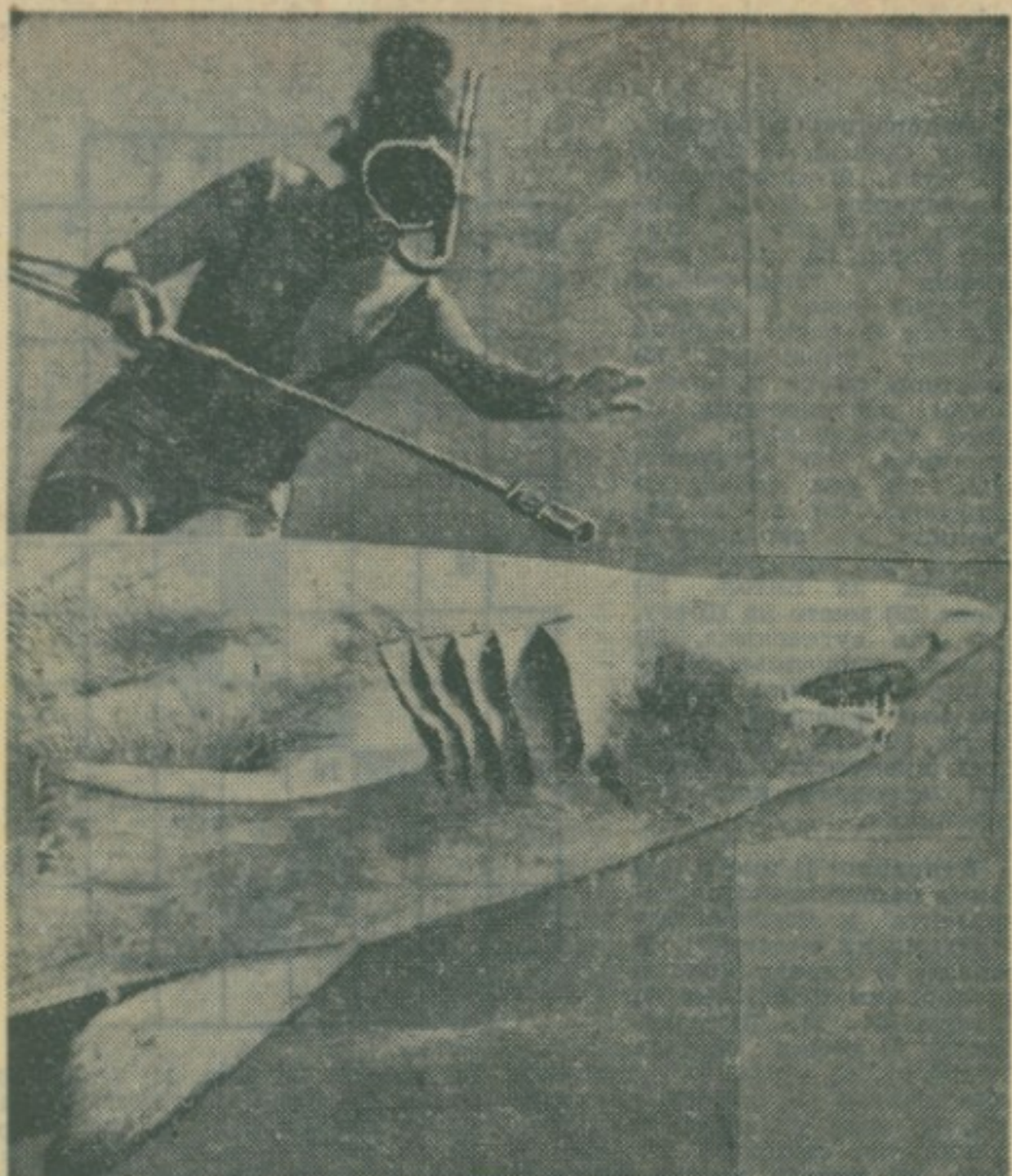
Двадесет једногодишња Аустралијанка Ван Кроп, жена Бен Кропа чувеног сниматеља подморске фауне, не само што помаже своје мужу у сређивању докумената и фототеке, већ га прати и штити док снима испод воде опасна морска чудовишта. Осим тога она тумачи главне улоге у његовим документарним филмовима.

Међутим, врло често она и сама иде у лов на ајкуле, према којима, како она каже, не осећа никакав страх. У води се једино боји морских змија

чији је отров 15 пута јачи од отрова кобре.

Као добар познавалац аустралијске обале и њених подводних гребена Ван цокаткад преузима улогу водича радиозналих туриста. Пре извесног времена она је дансирала она сну игру у води: јахање на леђима ајкуле. Она успева да се одржи на леђима опасне рибе и стотинак метара

Ван Кроп је 1964. године добила награду Трофеј Сирена који се додељује жени риболуцу која удлови највећу рибу.

ПОЗНАТИ СНИМАТЕЉ БЕН КРОП УСПЕО ЈЕ ДА ФОТОГРАФИШЕ СВОЈУ ЖЕНУ ВАН У ТРЕНУТКУ КАД ЗАПОЧИЊЕ БОРБУ СА БЕЛОМ АЈКУЛОМ.

МЕТРО — МЕТУЗАЛЕМ

Метро у Глазгову изграђен је још 1891. године. За метро је ископан тунел чији је пречник свега три метра и због

тога су вагони мали и толико ниски да у њима човек може да стоји усправно само ако се налази у средини. Приступни перони, пак, толико су кратки да путници чекају на улици. Глазговска подземна железница креће се кружно и то само у једном смеру. Када који од вагона треба поправити, довуку га до одређеног места на кружној траси и краном га извлаче право у надземну радионицу да би га, после одравке, на исти начин вратили у тунел.

Реч „керамика“ је у нашем сазнању чврсто везана с глином. На глину бисте и помислили када бисте имали могућност да завирите у мотор енглеског проналазача Пара. У том мотору са унутрашњим сагоревањем нема ни грама метала: његови делови израђени су од силиконске керамике. И средство за „подмазивање“ је у стилу: у праху је. Све то омогућава да мотор ради и на температури на којој би се метал топио. Проналазач сматра да ће материјал од којег

„ГЛИНЕНИ МОТОР“

је начињен његов мотор моћи да се употреби и за лопатице турбина код реактивних авионских мотора.

ОТКЛАЊАЊЕ БОЛА — СТРУЈОМ

Неиздржив бол, који се не може стишати никаквим лековима, прати извесне болести и повреде. Има случајева да не може да помогне ни најјаче средство — морфијум на пример. Али, ево, болесник притисне дугме малог апарата, не тежег од 150 грама, и бол нестаје. Чудо? Да, само да би се то чудо догодило потребне су одређене техничке и хируршке припреме. Није довољно ставити у џеп капута или пијаме овај апарат. Претходно се треба подврћи озбиљној операцији: „убацивању“ у одређени део мозга две електроде чији је пресек свега неколико микрона. Тада електрични импулси, које апарат одашиље, дејствују на област која „управља“ болом. Електрична струја од 9 волти привремено парализује центар бола не утичући на остале делове мозга.

Апарат је проналазак неурохирурга и психијатра Френсиса Ервина са Харвардског универзитета. Засад се он углавном примењује за ублажавања болова код неизлечивих болесника од рака.

МОЗАИК

ТАНКЕРИ ГАРАЖЕ

Бродове који су одслужили свој рок обично секу помоћу пламена и металне делове шаљу у топоницу. Да ли је то увек најкорисније? Мада брод више не може да одолева бурама, његов труп се још добро држи на води, нарочито ако је склоњен у неки миран јутак луке. Шведски бродовласници нашли су нову „дужност“ за такве бродове. Наиме, они су неколико старих танкера од по 16 хиљада регистарских тона претворили у гараже. У сваки брод, дугачак 200 и широк 15 до 20 метара, може да се смести преко хиљаду аутомобила. У Стокхолму, где аутомобили и зими преко ноћи остају на тротоарима, пловачке гараже прихваћене су са одушевљењем.

ПСИХИЧКО КОЧЕЊЕ

Како се борити с возачима који безумно брзо возе? Психолошки институт Стокхолмског универзитета предлаже да се на свим аутомобилима поставе светлосне табле везане с брзинометром. Римске цифре које би се добро виделе и на растојању од неколико стотина метара, показивале би брзину: II — 20 километара на час, III — 30 километара и тако даље. Те цифре биле би нека врста психолошке кочице: прекршитељи саобраћајних прописа не би били равнодушни на то што сви крај којих пролазе или се с њима размимомлазе знају да се они не придржавају дозвољене брзине. Уосталом, и саобраћајна полиција лакше би контролисала возаче који угрожавају сигурност саобраћаја

КАО РИБА У ВОДИ

Америкаца Валдемар Ејрес једва је успео да увери неповерљиве службенике бироа за патенте да његов проналазак није пушта прича. И тек кад им је лично доказао да је пронашао како човек може дуже време да борави под водом без боце с кисеоником добио је патентно право на вештачке шкрге. Ејрес је више од десет година проучавао механизам дисања код риба и патентирани проналазак је резултат његовог научног рада. Нарочите мембране, повезане цевима са

обичном маском за рођење извлаче кисеоник растворен у води и спроводу у воду издахнути угљен-диоксид.

Ејрес сматра да ће његов проналазак омогућити да човек постане биће које ће моћи да се подједнако добро сналази на сувом и у води.

СЕМАФОР НАД ФРИЗЕРНИЦОМ

Сопственик једног фризерског салона у Милану поставио је на улици испред своје радње прави семафор. Црвена светлост значи да су све столице у салону заузете и да муштерија треба да направи мали касније. Зелена, пак, светлост позива: уђите, бићете одмах услужени.

ПРИМАЊИВ ОГЛАС

У месним новинама једног бразилског градића појавио се с ледећи напис: „Тражи се шериф, вешт у баратању оружјем, снажан, хитар и поштен. Писати на редакцију листа“. Претходни шериф овог градића страдао је у једном пушкарању тако уобичајеном у том крају.

ПОДВОДНА РАДИО — ВЕЗА

Могу ли се путем радија повезати две подморнице које се налазе на великој даљини? Није тешко замислити од какве би огромне важности био потврђан одговор на ово питање. Познато је да јаке радиостанице које раде на ниским фреквенцијама могу да „пробију“ слој морске воде чија је дебљина до десет метара. То је, судећи по свему, граница за обичне радио-таласе.

Како је недавно објавио амерички часопис „Популарна наука“, инжењер Волес Минто из Сарасоте, у америчкој савезној држави Флорида, који годинама већ ради на решењу

проблема подводне радиовеze, приказао је у пролеће 1965. године представницима штампе радио-отпремнике помоћу којих

По Минтовом тврђењу у његовим радио-отпремницима користе се радио-таласи новог типа које је он

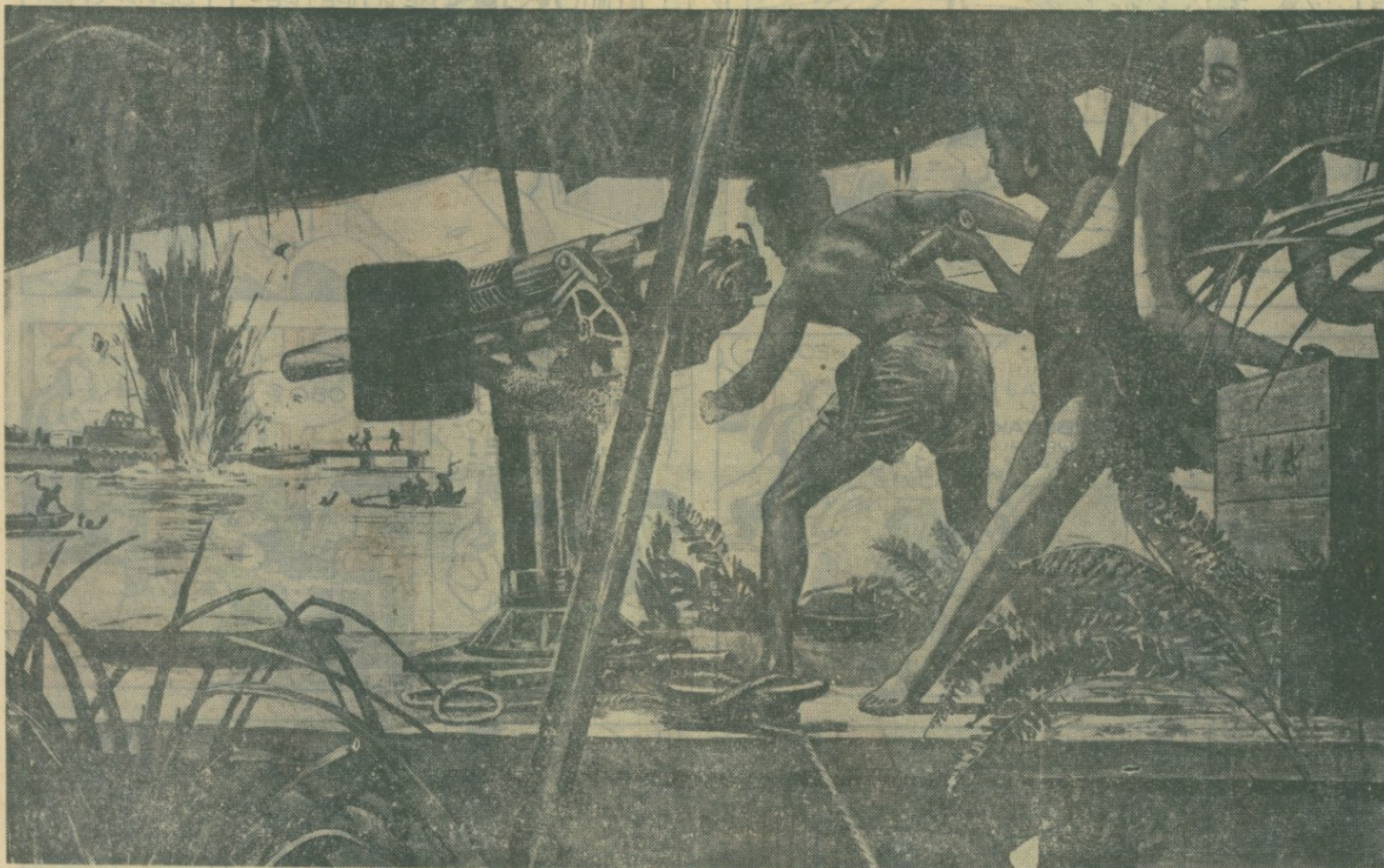

се може одржавати двострука веза под водом на растојању од 30 миља. Минто тврди да је њему успело да радио-сигнале прима под водом на даљини од 30 миља и да говору радио-везу одржава на растојању од 5 миља.

назвао „хидроелектронским таласима“. Како проналазач објашњава, хидроелектронски таласи имају иста својства као и обични радио-таласи али имају то предност да лако продиру кроз воду. Обични радио-таласи

шире се у правцу који је вертикалан према равни отпремне антене, док се хидроелектронски таласи распостире у правцу који се поклапа с том равни.

Како тврди Минто, хидроелектронски таласи непријемчиви су за атмосферске сметње. На њих такође не утичу ни хидроакустички шумови (од бродских елиса и слично). Радио-таласи новог типа подједнако добро продиру како кроз морску тако и кроз слатку воду, али за разлику од обичних радио-таласа не пролазе кроз ваздух и вакуум. Минто сматра да захваљујући њим таласима постоје пуно реални изгледи за конструисање подводног радио-локатора, прекоокеанског радио-телефона, па чак и телевизијског система који би слике преносио кроз воду.

НЕПОРАЖЕНА ЖЕНСКА БРИГАДА

Наредник Џон Кели дошао је к себи тек када се нашао у мору. Некако је успео да се ослободи падобрана и тек онда почео да размисли о ономе што се десило. Налазно се на бомбардеру Б-17, који је експлодирао погођен од јапанских ловаца када се враћао са једне акције. Наредник Кели се није сећао како је испрестано крстарио на том делу Соломоновог архипелага. Срећом, ближила се ноћ а тиме се и опасност од патролних чамаца смањивала.

Сву ноћ је полако пливао ка југу, без икаквог циља. Када је свануло угледао је неко острво у даљини. Око подне је био довољно близу острва да је могао да приме ти бујну вегетацију на њему. Обрадовао се јер је то значило да ће наћи нешто за јело. Међутим, плашио се да на острву има Јапанаца и зато се врло опрезно приближавао обали. Чим је ступио на чврсто тле, пожурио је да убере неколико кокосових ораха и тако утоли жеђ. Тек после тога сетно се ного која га је све више болела. Тада је видео да се у рани на ноzi нешто при. Узео је један оштар камен и помоћу њега извукао два метка — успомена на јапанске ловце.

Острво је било мало и потпуно пусто. Тек трећег дана Кели је приметио један уроњенички чамац како се приближава острву. Питао се одакле чамац долази, јер се у близини није видело ниједно острво. Сакривен иза једне палме осматрао је ко ће изаћи из њега. На његово велико изненађење из чамца се појавила једна жена. Пошто се уверио да је сама, пустио је да му се приближи а онда се помолно из свог склоништа. Уплашена жена је потрчала ка чамацу и тамо испецала један штап на чијем се врху налазио криви нож. Тако наоружана чекала је спремна да свакога ко јој се приближи удари.

Кели је проговорио, рекао јој је да се не плаши, јер он неће ништа учинити. На његово изненађење жена га је питала на енглеском језику ко је и шта ту ради. Кели јој је све објаснио а она му је

испричала да је научила енглески од емисара, да живи на суседном острву удаљеном 300 километара и да је дошла да набави нешто хране, пошто су Јапаници на њиховом острву побили све мушкарце и однели сву храну. Такође му је рекла да није удата и да се зове Лари.

ФОРМИРАЊЕ ЖЕНСКЕ БРИГАДЕ

Девојка му је опрала рану слабом водом и ставила преко ње неко лишће. Пошто су набрали кокосових ораха, дивљих краставца и сакупили још нешто хране коју су нашли на острву, Кели је замолио девојку да га повезе до острва на коме живи у нади да ће се одатле лакше пребацити до неке савезничке базе. Лари је пристала. Кренули су увече да би избегли јапанске патролне чамце.

Захваљујући повољном ветру стигли су већ сутрадан на мало острво Макка-Макка које се налази близу острва Рабаул. Острво је изгледало потпуно пусто, без знака живота. Малобројне жене које су преживеле јапански покољ, побегле су у унутрашњост острва и тамо се посакривале.

Лари је сместила Келија у једну колибу у којој је требало да остане док му нога не оздрави. После два дана, када је Лари била отишла по воду, у колибу је упало шест младих жена. Наоружане кривим ножевима нису биле ни најмање пријатељски расположене и тражиле су од Келија да се одмах губи са острва док се Јапаници нису вратили и побили их. Кели је рекао да ће отићи чим залечи ногу, али ратоборне жене су захтевале да оде одмах. Уто се Лари вратила. Она је ублажила ситуацију, али су жене и даље биле упорне у свом захтеву да Кели мора напустити острво.

А онда је Келију пала на ум спасоносна идеја. Почео је да убеђује младе жене да и оне саме треба да се боре против Јапанаца и да на тај начин освете своје мртве. Рекао им је да ће им он помоћи у тој борби и да се нада потпуном успеху. Изгледа да им је Келијев план био интересантан, јер су се жене повукле заједно са Лари да се посаветују и после извесног времена изјавиле да пристају. Међутим, ни самом Келију није било јасно како ће се голоруки борити.

Кели је позвао све жене и девојке на острву да им се

придружи. Пријавило се њих двадесетак. У „борбену јединицу“ Кели је одабрао само младе жене и девојке, док су старије заједно са децом добиле задатак да се старају о храни.

ПРВА АКЦИЈА

Девојке су га обавестиле да јапански борбени чамац бар једном недељно пролазе поред острва. На томе је Кели израдио свој план. Требало је намамили један патролни чамац, изненадним нападом побити посаду и тако доћи и до чамаца и до оружја. План је одмах изнео пред своју бригаду, која га је радосно прихватила.

Тако су припремили прву акцију. Кели је наложио ваду јер је претпостављао да ће то Јапаницима бити сумњиво и да ће доћи да провере шта је посреди. Рекао је девојкама да се, кад чамац приђе обали појаве што мање одевене тако да војници приву чени њиховим чарима изађу на обалу. На обали девојке их могу ликвидирати својим сакривеним ножевима док ће се Кели постарати за оне који буду остали у чамацу.

План је успео до детаља. Келију, вешто сакривеном поред обале није било тешко да зарони и да се појави иза чамаца у коме је остао само један војник. Како је и он био занат посматрањем девојака, Кели га је лако ликвидирао. То је био знак да девојке на вале на остале војнике који су покушали да се врате на чамац. Али, отуд су их дочекали митраљески метци. Значас је цела посада била ликвидирана.

Кели им је одмах рекао да морају брзо сакрити чамац да га јапански авиони не открију. Пошто су то урадили, покупили су све оружје и Кели је почео обуку са својом бригадом да би је научио како се рукује оружјем. Жене су биле тако марљиве и већ после неколико дана за њих није била тајна како се рукује митраљезима, пушкама или пиштољима. Преостало је још да науче руковање топом, али то нису стигле јер је наишла нова акција.

Четвртог дана после првог сукоба појавио се нов јапански патролни чамац. Дошао је вероватно да потражи нестали чамац. Војници су били примамљени на исти начин само је са ликвидирањем ишло далеко брже. Неколико девојака примамило је војнике из чамаца али пре него што су

им се приближили били су покошени из митраљеза док је Кели истог тренутка уништио чамац из свог топа.

НАЈВЕЋИ ПОДУХВАТ

Сада су имали оружја тако рећи напретек. Али бораца је било мало. Кели је упутио неколико жена до суседних острва да прикупе нове добровољце. Ускоро је бригада нарастала на 50 бораца међу којима је било и неколико мушкараца, који су успели да се сакрију. Сви су они с највећим одушевљењем вежбали и очекивали нову акцију.

Четири јапанска патролна чамаца завршила су на малом острву за нешто мало више од месец дана. Јапаници су били озбиљно забринути шта се с чамаца дешава. Авиони су почели да прате патролне чамаце што је отежавало акцију Келијеве бригаде. Кели је имао жарку жељу да се некако докопа неког јапанског авиона. У једном од уништених јапанских чамаца пронашао је књигу шифри од платна и начинио позивни знак за авион. Три девојке навукуле су јапанску униформу тако да је изгледало да то јапански војници траже помоћ.

И авион је насео. Један двосед се спустио близу обале и док је један пилот остао у авиону други је заврљао на свом гуменуом чамацу ка обали. Изгледа да му се нешто учинило сумњиво па је дао знак авиону да полети. Када је Кели видео да му план неће успети, наредио је да се авион уништи. Оба авијатичара су била убијена али је и авион био у тој мери оштећен да је морао бити потопљен.

Следећа жртва био је један јапански рибарски брод, а онда један чистач мина. То је уједно био и њихов највећи подухват. И том приликом је примењена стара тактика. Морнари принуђени чарима девојака почели су да се искрцавају у чамаце и да излазе на обалу. Међутим, неки члан бригаде је био исувише нестрпљив па је почео да пуца пре Келијевог уговореног знака. Настала је велика гужва. Вешто сакривени митраљези сејали су смрт међу Јапаницима. Оно неколико мушкараца из Келијеве бригаде, који су били сакривени у близини а који су имали да нападну сам чи-

стач мина, почели су да убијају Јапанаца који су поскакали из чамаца у воду. У међувремену Кели је отворио ватру из својих топова против самог чистача мина. Са чистача је одговорено ватром. Само, Келијеви топови су били добро камуфлирани па их је било теже погодити. Док је чистач мина био сигурна мета за њих. Ускоро је чистач мина експлодирао, вероватно погођен у део где се налази муниција.

Келијева бригада није имала мртвих, али је имала неколико рањених међу којима је био и сам Кели. Био је рањен у десну руку и то је био велики губитак за све. Кели је био убеђен да ће Јапаници послати казнену експедицију против острва и зато је предлагао да се сви пребаце на суседно острво. Опијене ратном славом жене су у почетку одбиле сваку помисао на повлачење. Међутим, већ истог дана пред ваче јапански авиони су почели да надлећу острво. За Келија је то био поуздан знак да се нешто припрема. Евакуација се више није смела одлагати.

Исте ноћи за патролни чамац су били привезани уроњенички чамаци у које су се некако сви сместили и отпловили на суседна острва. Пошто су се разместили по малим острвима Кели је сам кренуо у патролном чамацу до најближе савезничке базе. Тако је завршила своје операције једина женска бригада на Далеком истоку и то без иједног пораза. Све до краја рата Јапаници нису могли да поверују да је те подухвате извела једна женска бригада.

Јесте ли већ рачи

9а...

...према званичним статистичким подацима данас у Паризу има 1.185 жена-таксиста. Пре десет година било их је свега 220 на 12.000 таксија. Предвиђа се да ће их 1970. године бити најмање 2000.

...тридесет седмогодишња Францускиња Жинет Робилар из места Вилневле-Роа (Сена

и Оаза) шампион је у купању на машини. Она куца 84,76 речи у минути.

...Француски стручњаци за исхрану израчунали су да је просечна потрошња хлеба по становнику износила 1962. године у њиховој земљи 101,6 кг. док се за 1970. годину предвиђа просек од 84 килограма. Просечна потрошња говећег меса из-

носиће 22,7 до 25,4 килограма, а свињског 27 до 32 килограма. Године 1970. Французи ће јести 30 одсто више сира.

...усред тропске шуме у Никарагви у Средњој Америци недавно је откривено 14 делимично или потпуно разрушених пирамида ко-

је представљају разне идеје, као и много уметничких дела насликаних на камену. Неки стручњаци сматрају да су ово остаци једне веома старе афричке цивилизације.

...рог код носорога није од ројнате материце: њега чине тврдо спојена влакна слична коси.

...помоћу цинковског гелескопа опсерваторије Маунт Паломар, у Калифорнији, могу се фотографисати галаксије удаљене од нас 700 милиона светлосних година.

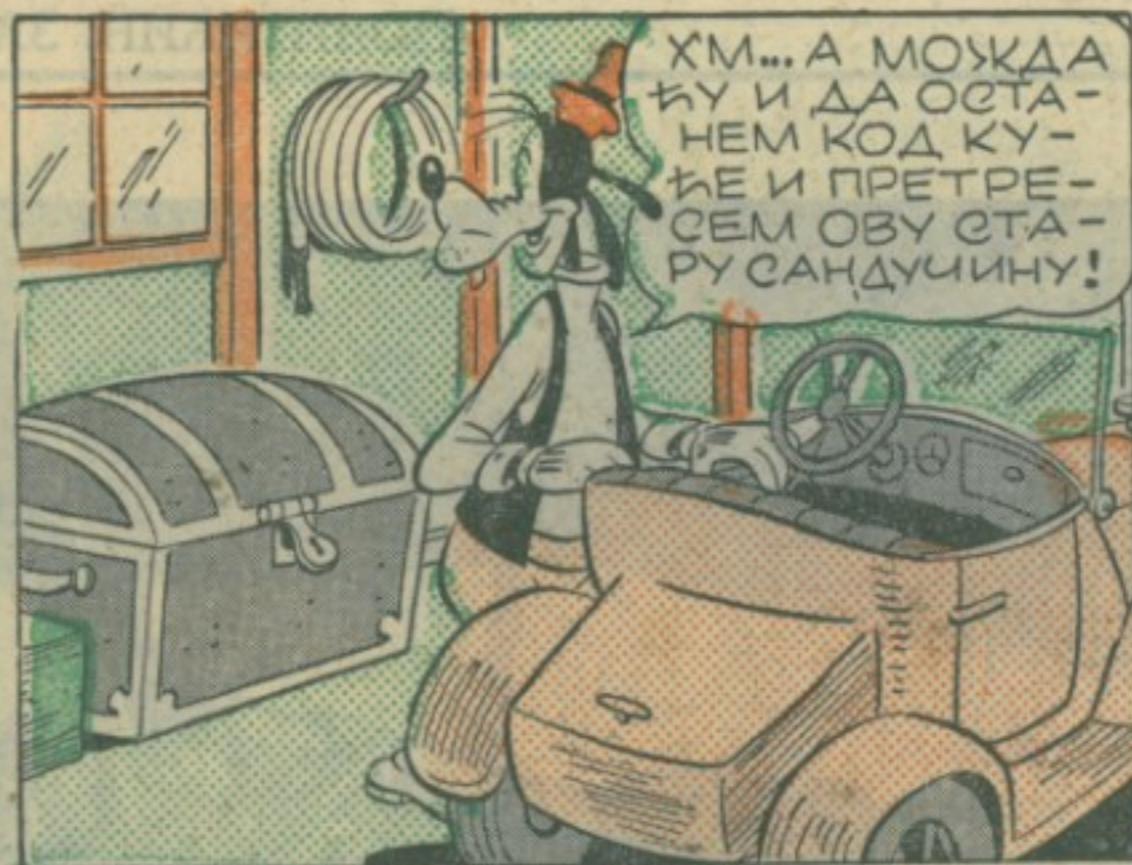
Џејни Шелефон

Телефон на нашој слици истовремено је и слушалица и апарат. Његово звоњење прекида се притиском на једно дугме, на које се такође притисне и по завршеном разговору. Као што се види, класична слушалица је нестала. Сем тога овај апарат је три пута мањи и лакши од досадашњег апарата. Овај телефонски апарат је проналазак стручњака америчке компаније Бел.

БАШ ЋУ МАЛО ДА СЕ ПРОВОЗАМ!

ХМ... А МОЖДА ЋУ И ДА ОСТА-
НЕМ КОД КУ-
ЊЕ И ПРЕТРЕ-
СЕМ ОВУ СТА-
РУ САНДУЧИНУ!

БАШ ПАМЕТ-
НА ОДЛУКА!
БАР ЋУ ИЗ-
БЕЖИ САО-
БРАЋАЈНИ
КРКЛО-
НАЦ!

ЗДРАВО, МИКИ! РЕ-
ШИО САМ ДА РАСКР-
ЦИМ ОВАЈ САНДУК
ПУН УСПОМЕНА!

ЗАИСТА ЈЕ
КРЦАТ!

КОЛИКО
ТРАЖИШ
ЗА ОВАЈ
СТАРИ
ПРИВЕСАК
ЗА ЦЕПНИ
САТ?

СВЕ ЈЕ ОД НЕОЦЕ-
ЊИВЕ ВРЕД-
НОСТИ!
НИШТА
НИЈЕ
ЗА
ПРО-
ДАЈУ!

А ОВАЈ СТАРИ
КЛЮЧ?

ИЗ СЕН-
ТИМЕНТАЛ-
НИХ РАЗЛО-
ГА... НЕ!

А ОВО?

ДРАГА
УСПО-
МЕНА!

А ОВА
СТАРА
МУЗИЧКА
КУТИЈА?

НИЈЕ НА
ПРОДА-
ЈУ!

КАСНИЈЕ

КУЦ
КУЦ

СЛО-
БОДНО!

МИКИ,
РАЗМИ-
СЛО
САМ...

И?

СВЕ
МУЖЕШ ДА
ДОВИЈЕШ
ЗА
50
БАНКИ!

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК
РОБИН

ОТИКИ КЕТЕ
МОЈИМ КОЛИМА,
НА АЕРОДРОМ!
МАМОР, ИЈА
ОСТАЈЕМО ОВДЕ
С ВАШИМ
ПРИЈАТЕЉИ-
МА...
КАО ТАОЦИМА!

И НЕ
ОБАВЕШТА-
ВАЈТЕ
ПОЛИЦИЈУ...
ИНАЧЕ
ИМОДЕ
ГЛАВА!

ЏОНИ ЈЕ КРОЗ
НОЋ ПОХИТАО ПРЕМА
ЛОНДОНСКОМ АЕРОДРОМУ...

КАКВИ БАНДИТИ!
МОРАМ ИМ СЕ
ПОКОРАВАТИ СВЕ
ДОК НЕ СТИГНЕМО
У НОРМАНДИЈУ!
А ОНДА...

КАД БИХ САМО МОГАО
ДА ИЗ ЊИХОВИХ РУКУ
ИЗВУЧЕМ ЏИЛ И МАЈЛСА!
ЗВАКО, ЗАСАД, МОРАМ ДА
ИГРАМ КАКО МИ
СВИРАЈУ!

ЏОНИ СЕ ВРАТИО
АВИОНОМ
И СПУСТИО СЕ
НА ЛИВАДУ!

БРЗО! УСКОРО
ЋЕ СВАНУТИ...
А НОЋ ЈЕ
НАШ
САВЕЗНИК!

ОБИЧНО
УЖИВАМ У
РАДИЈУ!
АЛИ, ОВОГ
ПУТА
ЊЕМО ГА
УЋУТКАТИ!